

Udskriftsdato: 5. april 2026 (Gældende)

Højesterets dom af 21. marts 2018 i sag 111/2017

Ministerium:

Journalnummer: N/A

Højesterets dom af 21. marts 2018 i sag 111/2017

Højesterets dom af 21. marts 2018 i sag 111/2017

Resumé

A, B og C anlagde sag mod Esbjerg Kommune med påstand om, at kommunen havde krænket A, B og C's rettigheder i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 ved ikke at have iværksat effektive og relevante foranstaltninger efter serviceloven over for gerningsmandens familie med henblik på at forhindre de seksuelle overgreb, som gerningsmanden havde begået mod A, B og C.

I forhold til spørgsmålet om aktindsigt indeholdt A, B og C's stævninger opfordringer til Esbjerg Kommune om at fremlægge bl.a. underretninger til kommunen og skoleudtalelser vedrørende gerningsmandens børn. I svarskriftet anførte Esbjerg Kommune bl.a. under henvisning til sin tavshedspligt, at kommunen ikke havde mulighed for at besvare opfordringerne. Esbjerg Kommune havde meddelt A, B og C afslag på aktindsigt i underretningerne mv., hvilket Ankestyrelsen havde stadfæstet. På den baggrund fremsatte A, B og C anmodning om editionspålæg over for Esbjerg Kommune vedrørende oplysningerne, hvilket ikke blev imødekommet af Vestre Landsret under hensyn til karakteren af de tavshedsbelagte oplysninger vedrørende tredjemand. Vestre Landsret tog i den forbindelse ikke stilling til, om Esbjerg Kommunes undladelse af at fremlægge oplysningerne kunne tillægges processuel skadevirkning.

Vestre Landsret fandt, at Esbjerg Kommune efter en samlet vurdering ikke havde handlet på en måde, som i forhold til A, B og C udgjorde en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3. I den forbindelse udtalte Vestre Landsret bl.a., at der ikke var grundlag for at anse Esbjerg Kommune for at have forsømt at imødekomme opfordringer til at udlevere oplysninger eller for i øvrigt at have undladt at oplyse sagen, i det omfang det med respekt af kommunens tavshedspligt har været muligt for kommunen, og at der på den baggrund ikke var anledning til bl.a. at tillægge kommunens nægtelse af at imødekomme opfordringerne processuel skadevirkning.

A og C ankede sagen til Højesteret, hvor det blev supplerende anført, at Esbjerg Kommune ud over artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention havde krænket deres rettigheder efter konventionens artikel 6 om retten til retfærdig rettergang ved ikke at efterkomme de processuelle opfordringer til at fremlægge materiale vedrørende navnlig gerningsmanden og dennes familie, som havde kunnet belyse, om kommunen vidste eller burde have vidst, at der skete krænkelse af konventionens artikel 3.

Højesteret tiltrådte, at Esbjerg Kommune efter en samlet vurdering ikke havde handlet på en måde, som i forhold til A og C udgjorde en krænkelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Højesteret fandt endvidere, at Esbjerg Kommune ikke havde krænket A og C's rettigheder efter konventionens artikel 6. Højesteret lagde i den forbindelse vægt på bl.a., at kommunens nægtelse af at stille oplysningerne til rådighed alene var begrundet i kommunens ønske om at bevare fortrolighed om oplysninger om tredjemand af særlig personfølsom karakter, og at varetagelsen af bl.a. dette hensyn måtte anses for proportionelt i forhold til A og C's interesse i at få adgang til oplysningerne.

Sagsnummer VL B-0379-14, VL B-0399-14 og 111/2017 (2. afdeling).

Trykt i Ugeskrift for Retsvæsen for 2018, side 2013.

Vestre Landsrets dom

Afsagt den 8. maj 2017 af Vestre landsrets 2. afdeling (dommerne Bjerg Hansen, Lisbeth Parbo og Hans-Jørgen Nymark Beck) i 1. instanssagerne.

A (advokat Helle Hald, København) mod Esbjerg Kommune (advokat Vibeke Westergaard, Hellerup)

og

B ved værgen D og C (begge ved advokat Helle Hald, København) mod Esbjerg Kommune (advokat Vibeke Westergaard, Hellerup).

Indledning

I november 2011 blev en mand i Esbjerg dømt for en række overgreb mod bl.a. A, født den (...) 1998, B (tidligere (...)), født den (...) 2001, og C, født den (...) 1999, der var skolekammerater til to af gerningsmandens børn. Overgrebene mod B fandt sted i en periode fra 2007 til 2008 og mod A og C i 2010. De fleste af forholdene var begået i gerningsmandens hjem.

Denne sag drejer sig navnlig om, hvorvidt Esbjerg Kommune har krænket pigernes rettigheder i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 ved ikke at have iværksat effektive og relevante foranstaltninger efter serviceloven med henblik på at forhindre gerningsmandens overgreb, og om pigerne derfor har krav på godtgørelse for ikke-økonomisk skade fra kommunen.

Sagsøgerne, A, B ved værgen D, og C, har nedlagt påstand om, at sagsøgte, Esbjerg Kommune, til hver af dem skal betale 50.000 kr. med procesrente fra den 10. december 2013, subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn.

Esbjerg Kommune har påstået frifindelse, subsidiært mod betaling af et mindre beløb efter rettens skøn.

B og C har fri proces. A har retshjælpsdækning.

Sagernes forløb

Sagerne, der er behandlet i forbindelse med hinanden, er anlagt den 10. december 2013 ved Retten i Esbjerg.

Ved kendelse af 14. februar 2014 har Retten i Esbjerg henvist sagerne til behandling ved Vestre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1. Byretten har som begrundelse henvist til, at sagerne har en sådan generel betydning for retsbehandlingen og retsudviklingen i kommunernes behandling af underretninger om mulige overgreb, at de er af principiel karakter.

Forud for sagsanlæggene havde bl.a. As og Cs mødre fået aktindsigt i en redegørelse, som Esbjerg Kommune den 27. oktober 2011 havde udarbejdet til Socialministeriet vedrørende gerningsmandens familie. Da retten til aktindsigt ikke omfatter oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, var en stor del af redegørelsens indhold streget over.

Stævningerne indeholdt opfordringer til kommunen til at fremlægge en lang række dokumenter, herunder bl.a. underretninger til kommunen og skoleudtalelser vedrørende gerningsmandens børn. I svarskriftet anførte kommunen bl.a. under henvisning til sin tavshedspligt, at man ikke havde mulighed for at besvare opfordringerne. Efterfølgende fremlagde kommunen et uddrag af en underretning vedrørende A, der blev modtaget i kommunen den 26. september 2010.

Efter at have fået afslag på aktindsigt i de underretninger mv., der var nævnt i stævningerne - hvilket Ankestyrelsen stadfæstede - fremsatte pigernes advokat anmodning om editionspålæg over for kommunen vedrørende 24 dokumenter. Ved kendelse af 12. marts 2015 bestemte landsretten, at anmodningen ikke blev taget til følge, og begrundede afgørelsen således:

”Under hensyn til karakteren af de tavshedsbelagte oplysninger, der vedrører tredjemand, finder landsretten, at anmodningen om editionspålæg ikke kan imødekommes, jf. retsplejelovens § 298, jf. § 169. Den omstændighed, at oplysningerne måtte være af afgørende betydning for udfaldet af en sag som den foreliggende, kan ikke føre til et andet resultat.

Det bemærkes, at landsretten ikke herved har taget stilling til, i hvilket omfang - om noget - Esbjerg Kommunes undladelse af at fremlægge oplysninger kan tillægges processuel skadevirkning.”

Ved kendelse af 21. januar 2016 tog landsretten stilling til en anmodning fra kommunens advokat om, at bilag 1 (straffedommen i sagen mod gerningsmanden) og dele af sagsfremstillingen i stævningerne skulle udgå af sagen. Anmodningen blev ikke taget til følge - for så vidt angår bilag 1 med følgende begrundelse:

”Sagsøgerne har fremlagt bilag 1, der er en delvist anonymiseret udgave af den dom, hvor tredjemand blev dømt for bl.a. sædelighedsforbrydelser mod sagsøgerne. Dommen er, i hvert fald delvist, anonymiseret. Dommen dokumenterer, at sagsøgerne har været udsat for overgreb, og store dele af den er offentligt kendt. Landsretten tillader dommen fremlagt, men henstiller til advokat Helle Hald, at den anonymiseres fuldstændigt. Landsretten bemærker, at dommen vil være undtaget fra eventuelle ansøgninger om aktindsigt i landsretssagen.”

Under hovedforhandlingen den 7. og 8. marts 2017 er der afspillet en TV-optagelse af 21 Søndag fra den 29. april 2012 og af TV Avisen fra den 30. april 2012.

Sagsfremstilling

Den mand, der senere blev dømt for overgreb mod bl.a. A, B og C, flyttede i marts 2007 fra Hvidovre til Esbjerg sammen med sin familie. I forbindelse med flytningen modtog Esbjerg Kommune en tværkommunal underretning fra Hvidovre Kommune. En søn kom på (...) til at gå i klasse med B, og en datter kom til at gå i klasse med C og senere A.

Den 28. januar 2008 videresendte skoleinspektøren på (...) en underretning til Familierådgivningen fra lærer H. Underretningen vedrørte gerningsmanden og en pige S, der gik i klasse med gerningsmandens datter, men drejede sig ikke om nogen af pigerne i denne sag. Underretningen, der er dateret den 25. januar 2008, har følgende indhold, efter at de dele, der er undtaget fra aktindsigt, er streget over (markeret med ...):

”Underretning vedr. ...

Undertegnede blev mandag den 21. januar ringet op af en forælder til en anden pige, ..., i klassen. Hendes datter leger med ... både hjemme hos ... og hos ...

Moderen til ... fortalte, at ..., sidst hun kom hjem fra ..., havde sagt, at hun aldrig mere ville derhen, for faderen, ..., var for underlig. Hun fortalte, at han, når de leger, hele tiden var i nærheden, og at han altid ville kilde pigerne. ... havde i øvrigt den opfattelse, at ... var jaloux, når faderen ville kilde ... har desuden fortalt sin mor, at da ... på et tidspunkt var væk fra værelset, holdt ... hende på maven. ... s mor havde efterfølgende spurgt ... om han ellers havde gjort noget. Til dette havde ... sagt, at det ville hun ikke snakke om, for det var for ulækkert.

...s mor fortalte desuden at, i hvert fald, én pige mere fra klassen ikke har lyst til at komme hjemme hos ...

Moderen til ... er meget bekymret, og jeg anbefalede hende at tage kontakt til politiet, hvilket hun har gjort.

Jeg har valgt at lave denne underretning, da jeg ikke kan sidde sådanne oplysninger overhørigt - henviser i øvrigt til den .... ”

I forbindelse med underretningen henvendte Familierådgivningen sig den 28. februar 2008 til Esbjerg Politi og fortalte om hændelsesforløbet. Det var politiets vurdering, at der ikke var grundlag for at gå videre med en politisag.

Den 9. oktober 2008 sendte Familieværkstedet en underretning vedrørende B til Familierådgivningen, efter at en familiekonsulent dagen før havde haft en samtale med Bs mor om, hvad B havde oplevet i gerningsmandens hjem. Af underretningen fremgår bl.a. følgende:

”...

D fortalte om en samtale hun havde haft med sin datter B.

De havde sammen set en udsendelse i fjernsynet (Supermodeller).

Pludselig siger B: »Sexbilleder må børn ikke se«

D: »Nej sexbilleder er kun for voksne, sex er kun for voksne og voksne må ikke røre ved børn«

B: »Det ved jeg godt mor«

D: »Man må altid gerne fortælle det til en voksen eller til mor, hvis nogen rør ved dig«

D: »Er der nogen der har rørt ved dig«?

B: »Ja, Ls far«

D fortæller at det sagde pling oppe i hovedet på hende fordi hun kom til at tænke på at hendes store datter, ..., flere gange har sagt at han var klam, fordi han altid ville give kram og fordi han kiggede underligt på hende. ... føler at han glør på hendes bryster.

D: »Hvad har han gjort, hvor har han rørt ved dig? «

B: »Overalt, på numsen og foran mellem benene«.

D: »Var det uden på tøjet? «

B: »Ja, men også indenfor tøjet«

D roser B fordi hun er så ærlig og opfordrer hende til altid at komme til hende og tale om det, hvis hun går og tænker på det. D er ikke i tvivl om at det er rigtigt det B fortæller.

D: »Hvor er det sket«

B: »Det var i deres lejlighed, ude i gangen mens de andre var i stuen«

...

D: »Hvad gjorde du, da han rørte ved dig«

B: »Jeg gad ikke ha' det, så jeg gik væk fra ham«

D var i et dilemma i forhold til om hun skulle anmelde det, fordi hun er bekymret over hvad B skal igennem med hensyn til afhøring o.s.v. Hun tænker at det gode ved at anmelde det vil være at han bliver stoppet, det går jo sikkert ud over andre børn.

...»

Bs mor anmeldte den 10. oktober 2008 til politiet, at B gentagne gange havde været udsat for seksuelle overgreb fra gerningsmanden. B blev videoafhørt den 23. oktober 2010, og af et kort resumé i en politirapport fremgår, at B dels forklarede om seksuelle overgreb fra et familiemedlem, dels forklarede om, at gerningsmanden flere gange havde bedt hende tage bukserne af og trække sine underbukser ned til midt på lårene. Han havde således kortvarigt kigget på hendes "tissekone". B kunne ikke forklare mere konkret om, hvordan og hvornår det var sket. På baggrund af den ifølge politirapporten lidt diffuse videoafhøring blev der foretaget en ny videoafhøring den 31. oktober 2008, hvor B ifølge resuméet bl.a. forklarede, at hun ikke ved den første videoafhøring havde fortalt det hele omkring det seksuelle overgreb fra et familiemedlems side. På baggrund af videoafhøringerne blev der oprettet en sag om anden kønslig omgang med barn under 12 år vedrørende familiemedlemmet og en sag om blufærdighedskrænkelser vedrørende gerningsmanden.

I en underretning vedrørende A, modtaget den 26. september 2010 i kommunen, gav skolen bl.a. udtryk for, at de var meget bekymrede over, at gerningsmanden meget ofte opholdt sig på skolen, og at han gjorde børnenes klassekammerater utrygge. I begrundelsen for underretningen var det anført:

»Endnu en klassekammerats forældre har henvendt sig til ...s klasselærer, som efterfølgende har talt med hende, A. A var i sommerferien med ... i svømmestadion. Her fortalte hun, at ... syntes, at de alle skulle klæde om i fællesrummet. Dette ville hun ikke, for hun ville ikke klæde om sammen med drenge. Efterfølgende havde ... holdt A meget tæt ind til sig i spa-badet og ... slap først da ... kom til. A gik straks væk fra .... A beretter ligeledes om en episode, hvor hun besøgte ... hjemme. Hun fortæller at ... kildede børnene - på et tidspunkt bad ... hende komme med ind i soveværelset og her bad ... hende tage tøjet af, for så kunne ... meget bedre kilde hende. Dette nægtede hun dog, og bad efterfølgende om at komme hjem, da hun havde fået ondt i maven. A har ikke tidligere fortalt dette til sine forældre, da hun var bange for deres reaktion. A blev dog meget bange i går den 23. september, da ... havde henvendt sig til hende og bad hende gå med på toilettet til en samtale. Dette havde A nægtet, og var løbet væk. Hun havde efterfølgende talt med sine forældre, som derefter ringede til klasselæreren.»

Den 4. oktober 2010 blev gerningsmanden anholdt og varetægtsfængslet som sigtet for en række seksuelle overgreb, og hans børn blev i den forbindelse anbragt uden for hjemmet. Gerningsmanden var varetægtsfængslet i tiden frem til den 21. november 2011, hvor han ved en dom fra Retten i Esbjerg blev straffet med fængsel i 7 år for bl.a. en lang række seksuelle overgreb mod børn, begået i tiden fra begyndelsen af 1990'erne, mens han boede forskellige steder i Danmark. Ved dommen blev han endvidere pålagt at betale tortgodtgørelse til A og C med hver 50.000 kr. og til B med 30.000 kr. De forhold, der vedrører overgreb mod hans egen datter og børnenes skolekammerater fra (...) - A, B, C og pigen S - er i dommen beskrevet således:

»...

2. (A)

straffelovens § 232 og § 216, stk. 1, jf. § 224, jf. § 222, stk. 1 ... og § 222, stk. 3 - blufærdighedskrænkel-
se og anden kønslig omgængelse end samleje med barn ... under 15 år under udnyttelse af sin fysiske og
psykiske overlegenhed og under anvendelse af tvang

ved i et tilfælde i 2010 på adressen ... i Esbjerg, i soveværelset, at have afklædt sig selv og ..., født den
... 1998, hvorefter han fastholdt hende, åbnede hendes mund og pressede sit erigerede lem ind i munden
på hende.

...

4. (A)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkel-
se

ved i et tilfælde i 2010 i Svømmestadion Danmark, Gl. Vardevej 60 i Esbjerg ved uterligt forhold, at have
krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 1998, idet han - i et spabad - formåede hende til at sætte sig
på sit skød og derefter befølte hende på brystet uden på hendes badedragt.

5. (A)

straffelovens § 232 og § 224, jf. § 216, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 222, stk. 1... og § 222, stk. 3 - blufærdig-
hedskrænkel-
se og anden kønslig omgængelse end samleje med barn under... 15 år, under udnyttelse af
sin fysiske og psykiske overlegenhed og under anvendelse af tvang

ved i et tilfælde i 2010 på adressen ... i Esbjerg, at havde bundet et sort tørklæde for øjnene på ..., født
den ... 1998, samt tapet hendes hænder og fødder med gaffa-tape, taget hendes bukser og underbukser af,
og derefter ført en kniv op mod og ind i hendes kønsdel, alt imens han udtalte: "Jeg slår dig ihjel" eller
lignende

...

7. (A)

straffelovens § 123 - trusler

ved i umiddelbart forlængelse af det i forhold 5 og 6 beskrevne, at have truet ..., født den ... 1998, i
anledning af hendes forventede forklaring til politiet eller i retten, idet han udtalte: "hvis du sladrer om
det her ..., så koster det dit liv" eller lignende.

8. (A)

straffelovens § 123 - trusler

ved i et tilfælde i 2010 ud for ... i Esbjerg Ø i sin bil, at have truet ..., født den ... 1998, i anledning af
hendes forventede forklaring til politiet eller i retten, idet han udtalte "..., jeg slår dig og din mor ihjel,
hvis du fortæller nogen om det her" eller lignende.

9. (C)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkel-
se

ved i et tilfælde i 2010 på adressen ... i Esbjerg, i soveværelset, ved uterligt forhold, at have krænket
blufærdigheden hos ..., født den ... 1999, idet han befølte hende på brystet uden på tøjet ligesom han
viste hende sit erigerede lem.

10. (C)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkelser

ved i et tilfælde i 2010 på adressen ... i Esbjerg, på badeværelset, ved uterligt forhold, at have krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 1999, idet han ca. 20 gange kyssede hende på hendes kønsdel og hende bagdel inden for tøjet.

11. (C)

straffelovens § 266 og § 245, stk. 1, jf. til dels § 21 - trusler og vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter, til dels forsøg herpå

ved i forbindelse med det i forhold 10 beskrevne, at have holdt en kniv frem mod ..., født den ... 1999, og snittet hende i den øverste del af benet, ligesom han holdt en strømpistol frem mod hendes arm, men ramte hende ikke, idet hun trak armen til sig, samtidig med at tiltalte udtalte: "jeg dræber din familie og voldtager dig" eller lignende, hvilket var egnet til at fremkalde alvorligt frygt for hende og hendes families liv, helbred og velfærd.

12. (C)

straffelovens § 232 ...

ved i et tilfælde i 2010 i Svømmestadion Danmark, Gl. Vardevej 60 i Esbjerg, ved uterligt forhold, at have krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 1999, idet han befølte hende på hendes kønsdel under hendes bikinitrusse ...

13. (C)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkelser

ved i 2010 på adressen ... i Esbjerg, i stuen på en sofa, ved uterligt forhold, at have krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 1999, idet han befølte hende på brystet uden på tøjet.

14. (Pigen S)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkelser

ved i et tilfælde i 2008 på adressen ... i Esbjerg Ø, i soveværelset, ved uterligt forhold, at have krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 1999, idet han befølte hende på kroppen og maven uden på tøjet.

15. (B)

straffelovens § 232 - blufærdighedskrænkelser

ved i en periode fra 2007 til 2008 på adressen ... i Esbjerg, ca. 20-30 gange, ved uterlige forhold, at have krænket blufærdigheden hos ..., født den ... 2001, idet tiltalte afklædte hende bukser og underbukser, ligesom han udtalte: »jeg vil se din tissekone« eller lignende, hvorefter han kiggede på og befølte hende på kønsdelen.

16. (gerningsmandens datter)

straffelovens § 210, stk. 3, jf. stk. 1, jf. § 216, stk. 1, jf. § 224, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1 og § 222, stk. 3 - anden kønslig omgængelse end samleje med datter under 12 år under anvendelse af tvang og under anvendelse af sin fysiske og psykiske overlegenhed

ved i perioden fra 1. oktober 2004 til 20. december 2006 på adressen ... i Hvidovre, i 3-4 tilfælde, at have fastholdt sin biologiske datter ..., født den ... 1998, og tvunget sit lem ind i hendes endetarm, alt imens hun græd og sagde "nej".

..."

Efter anmodning fra Socialministeriet havde Esbjerg Kommune den 27. oktober 2011 udarbejdet en redegørelse, der bl.a. skulle belyse sagsforløbet og de undersøgelser og indsatser, som kommunen havde iværksat over for gerningsmandens familie. I tiden derefter ansøgte forældrene til A, B, C og pigen S om - og fik - aktindsigt i redegørelsen. Da retten til aktindsigt ikke omfatter oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, var store dele af redegørelsen imidlertid undtaget fra aktindsigt, og disse dele af redegørelsen var overstreget. Ved sammenligning mellem de enkelte udgaver af redegørelsen har der vist sig at være nogle variationer med hensyn til omfanget af overstregninger ud over dem, der er begrundede i omtalen af de enkelte ansøgere. Pigernes advokat har senere opnået gerningsmandens samtykke til at indhente hans udgave, der indeholder færre udstregninger. Af denne udgave af redegørelsen fremgår:

"Socialministeriet har pr. mail den 18. oktober 2011 anmodet Esbjerg Kommune om en redegørelse på baggrund af den seneste tids omtale af en familie, der bor i Esbjerg Kommune, hvor faderen er sigtet for en række seksuelle overgreb.

Ministeriet har anmodet om at redegørelsen belyser følgende aspekter:

- Kronologisk angivelse af sagsforløbet, herunder med oplysninger om eventuelle underretninger om familien, vurdering af disse underretninger og, hvad underretningerne har givet anledning til.
- Hvilke undersøgelser, der er foretaget i familien og hvilke indsatser efter lov om social service der evt. er iværksat, herunder hvilke vurderinger, som har ligget til grund for, at kommunen har - evt. har undladt - at iværksætte undersøgelser eller støtte?
- En vurdering af, hvorvidt Esbjerg Kommune har foretaget sig det fornødne i forhold til familien, herunder om der i dag er ting, som man ville have gjort anderledes?

Overordnet sagsgennemgang:

...

Familien flytter til Esbjerg Kommune fra Hvidovre d. 16. marts 2007 og fraflytter Esbjerg Kommune d. 15. januar 2009, men returnerer til Esbjerg Kommune igen den 16. februar 2009. Familien er fortsat bosiddende i Esbjerg, hvor faren bliver varetægtsfængslet den 4. oktober 2010.

Det må i sagen konstateres, at ægteskabet mellem mor og far efter børnenes fødsel har været præget af fars utroskab og manipulationer, skænderier, vold og samlivsbrud. ... Ifølge psykologens rapport har børnene været udsat for farens påvirkning af børnenes billede af moren. Familien er flyttet adskillige gange (jf. det materiale ministeriet allerede har fået tilsendt via mail.) Flere gange i sagsforløbet er der »optræk til«, at familien skal flytte til en anden by; Frederiksberg og Kolding.

Esbjerg Kommune indkalder forældrene til samtale på baggrund af den modtagne underretning fra Hvidovre Kommune. Forældrene indkaldes gentagne gange til samtale, men udebliver, hvorfor familien tilskrives om hjemmebesøg. Det lykkedes ikke Familierådgivningen at komme i kontakt med familien, hvorfor der foretages uanmeldt hjemmebesøg. ... (Se oversigt over de møder og hjemmebesøg der er gennemført/forsøgt gennemført, bilag 1.)

Et gennemgående træk i sagen er, at forældrene optræder som villige til at samarbejde, men når det kommer til konkret samarbejde f.eks. deltagelse i møder, give samtykkeerklæringer m.v. har det gennem

hele sagsforløbet været yderst vanskeligt at få kontakt til forældrene og komme tæt nok på familien til at få overblik over, om der skulle iværksættes hjælpeforanstaltninger.

På de møder faren har deltaget i, har han optrådt høfligt og ordentligt. Når der ses tilbage har han haft en udviklet evne til at manipulere personer omkring sig inkl. kommunens medarbejdere, hvor enkelte dog fandt far ubehagelig.

...

... Samtidig har de tydeligt givet udtryk for glæde ved deres far ... Forældrene har formået at holde kommune på afstand i sådant omfang, at tiden er gået, ...

Kronologisk gennemgang af sagen:

Esbjerg Kommune modtager tværkommunal underretning fra Hvidovre Kommune den 27. marts 2007. ... De har dog ikke iværksat foranstaltninger over for familien, men der har været støtte ved Familiecentret i perioden fra 21. december 2006 - 6. februar 2007. Familien møder kun frem til halvdelen af møderne i Familiecenteret.

... Faren er nu flyttet hjemmefra og det vurderes at .... Senere genoptages samlivet og faren flytter igen ind hos hustruen og børnene.

Familierådgivningen anmoder den 1. november 2007 skolen om en udtalelse på baggrund af underretning fra tidligere bopælskommune.

...

Den 21. november 2007 modtager Esbjerg Kommune en underretning om husspektakler fra politiet. Mor har kastet med brødkniv mod det sted far stod. Forældrene ønsker ikke at anmelde sagen. Rådgiver ser hjemmet fremstår pænt, bortset fra et væltet computerbord. ... Forældrene indkaldes til møde men melder afbud.

Familierådgivningen modtager den 27. november 2007 en bekymring fra klasselærer på ...skolen i forbindelse med, at far har oplyst, at familien er nødt til at flytte til Sjælland p.g.a. job.

...

Der indkaldes d. 31. januar 2008 til møde, men aflyses af familien, aflysningen sker ved henvendelse til administrationen og ikke til rådgiver.

Der indkaldes igen til møde den 12. februar 2008, hvor familien ikke møder op. Sagen drøftes med sektionsleder, som foretager en samlet vurdering af underretningen, underretningen vurderes ikke alarmerende, men indikerer at familien har brug for støtte for at optimere børnenes trivsel.

... Politiet oplyser på daværende tidspunkt, at der ikke er registeret noget hos dem, men at de kender far ... bl.a. p.g.a. husspektakler.

... Det ser ud til, at der foregår noget mærkeligt i familien. Faren kommer ligesom for at kontrollere børnene, ... har indbyrdes divergerende oplysninger om forældrenes arbejde ... Det er tydeligt, at samarbejdet mellem skole og hjem ikke fungerer særlig godt.

... Skolen oplyser, at faren i perioder er på skolen, det virker som om ham holder øje med børnene. SFO har en oplevelse af at der er noget "mærkeligt" i familien.

... i avisen et billede af den pædofilidømte fra Bryndum og oplyser, at ... har været på besøg hos manden med sin far. ...

... Skolen har ingen kontakt med forældrene. ...

På teammøde med deltagelse af rådgiver og leder den 15. juli 2008 træffes beslutning om, at der skal udarbejdes en § 50 undersøgelse.

Den 9. august 2008 anmodes forældrene skriftligt om at give samtykke til en § 50 undersøgelse samtidig oplyses de om, at hvis de ikke ønsker at give samtykke, så findes der hjemmel til at undersøgelsen alligevel gennemføres.

Den 4. september 2008 træffes beslutning om, at Familierådgivningen vil gennemføre en § 50 undersøgelse evt. uden samtykke.

Der afholdes tværfagligt møde, hvor skolen ønsker sagen fremmet som en hastesag d. 18. september 2008. Deltagerne på det tværfaglige møde ser ikke sagen ens, hvorfor der opstår uenighed om det videre forløb.

...

... Da det er svært af få kontakt med far og ...

... Faren deltager i undersøgelsen hos sundhedsplejersken og han kontrollerer datteren i forløbet.

...

... Skolen oplyser at en lærer har haft kontakt til nærbetjenten i forhold til den tidligere sag om faren evt. skulle have "pillet" ved nogle børn.

Den 18. december 2008 beslutter Familierådgivningen, at der skal indkaldes til tværfagligt møde i begyndelsen af det nye år. Formålet med mødet er, at få forældrene gjort bekendt med beskrivelserne omkring børnene. Det skal afklares om forældrene på denne baggrund vil indlede et samarbejde til løsning af børnenes vanskeligheder.

Der afholdes tværfagligt møde på skolen i januar 2009. Forældrene møder ikke op, da de skal se på lejlighed i København.

Den 26. januar 2009 sendes en mellemkommunal underretning til Frederiksberg kommune, da familien er fraflyttet Esbjerg Kommune den 15. januar 2009. Af underretningen fremgår, at Esbjerg Kommune formoder at familien har behov for særlig støtte, da der er indgået underretninger fra tidligere bopælskommune, Esbjerg Politi og skole. ... Esbjerg Kommune har ikke ved fraflytningen igangsat foranstaltninger i familien.

I februar 2009 er familien tilbage i Esbjerg.

Den 16. februar 2009 sendes der besked til familien om, at der afholdes børnesamtaler, og at der vil blive gennemført en § 50 undersøgelse uden samtykke.

... Hun siger ... far ... er dem hun taler med om, hvordan hun har det.

Den 25. marts 2009 er der tværfagligt møde, hvor der er drøftelse om støtteperson i familien og pædagogisk friplads, ..., nogen gange har de ingen penge og andre gange har de mange penge. Det kræver dog samtykke fra forældrene.

Den 6. juni 2009 modtager Esbjerg Kommune en underretning fra politiet, da mor har stukket far med kniv. ... Ved afhentning af far dagen efter, er børnene tydeligt glade for at se ham. ... Der bør tages kontakt til familien.

Far henvender sig i akutvagten, ... og han mener ikke han og børnene kan blive boende i konens lejlighed efter hændelsen. Han ønsker økonomisk støtte til betaling af sin gæld, så han kan få en ny lejlighed. Han får bevilget hjælp til gælden. (indskudsrestance). Kort tid efter oplyser far, at der nu er ved at være ro i familien og børnene trives godt - disse oplysninger betragtes som troværdige. I juli tildeles far og børnene en kommunal bolig.

Familierådgivningen modtager den 8. juni 2009 mail fra skole om fars kontakt til ... om hændelsen med knivstikkeriet og at børnene ikke kommer i skole. Far ringer dog også selv til skolen og meddele[r], at børnene ikke kommer i skole et stykke tid.

Den 16. juni 2009 træffes afgørelse om bevilling af krisehjælp til far og børn p.g.a. den sårbare situation, hvor far er udsat for vold af sin hustru, ... og far er uden økonomiske midler.

Den 17. juni 2009 ringer skolelederen i akutvagten og udtrykker bekymring for børnene i sagen på baggrund af det knivstikkeri der er foregået i hjemmet. Skolelederen mener ikke det er rimeligt, at faren selv skal rette henvendelse til egen læge for at få psykologhjælp. Han nævner at der foreligger en underretning omkring seksuelt overgreb fra fars side på børnene. Der ses ikke at være indgået nogen underretning om dette udsagn, men udsagnet videregives til rådgiveren.

... Efterfølgende aftales der med far, at familien skal have en tid hos en psykolog. Der aftales hjemmebesøg den efterfølgende mandag.

Den 23. juni 2009 er rådgiver på hjemmebesøg ... Far er positiv over for forløbet. ... far er sammen med andre damer eller at han skal på arbejde. ...

Den 20. juli 2009 henvender far sig i akutvagten og siger at det går godt. Rådgiver og far taler om børnene skal skifte skole p.g.a. flytning, og far svarer at det ikke er en god ide, da datteren er glad for sin skole og sin klasselærer, desuden har børnene skiftet skole mange gange.

...

... Forældrene har gennem børnenes opvækst haft fælles forældremyndighed. Da mor bliver fængslet får far forældremyndigheden tildelt midlertidigt af statsforvaltningen. Forældrene får igen fælles forældremyndighed den 29. oktober 2010. Far er flere gange flyttet hjemmefra, men alligevel har han set børnene hver dag.

... Far tilskrives om underretningen og anmodes om at kontakte Familierådgivningen. Der ses ikke at have været kontakt. Det er en åbenlys fejl, at der ikke er fulgt op på underretningen.

Den 23. juli 2009 gives afslag på fars ansøgning om økonomisk støtte til cykler og taxi til og fra skole.

... forældrene ses ikke at tage hensyn til børnene i deres voldsomme skænderier. ...

...

Den 23. september 2010 og den 26. september 2010 modtages underretning fra ... om fars optræden over for ... i svømmestadion. Far oplyser at det handle om en muslimsk pige, som han havde givet forbindelse på og at sagen intet har på sig. Farens forklaring opfattes som troværdig, hvorfor der ikke sker mere i denne sammenhæng. Her oplyser far, at de aktuelt er inde i en meget rolig periode, der er ro i familien og

børnene er meget glade for at gå i skole. Far føler han har et særdeles godt samarbejde med lærerne, der ringer til ham, hvis der er det mindste.

Der anmodes den 24. september 2010 om samtykke til at gennemføre en § 50 undersøgelse.

Den 4. oktober 2010 ... da far varetægtsfængsles. ... Retten beslutter, at børnene ikke må se deres far.

Esbjerg Kommune modtager den 6. oktober 2010 underretning fra politiet, da far er varetægtsfængslet.

Der afholdes tværfagligt møde d. 13. oktober 2010.

...

Den 4. februar 2011. Datteren fortæller om seksuelle overgreb på hende begået af faren ...

Den børnefaglige undersøgelse startes den 29. marts og afsluttes den 21. juni 2011

...

Vurderinger af underretninger og hvad har de givet anledning til:

Når der ses tilbage på sagsforløbet, er der ingen tvivl om, ... men p.g.a. kommunalreform, gentagende skift af socialrådgiver, og flere udskiftninger på ledelsesniveau, har det været svært at få behandlet denne sag på tilfredsstillende vis (se bilag 3, 4 og 5). Samtidig er forældremyndighedssagen behandlet i statsforvaltningen, hvor forældremyndigheden midlertidigt tildeles faren. Dette er en ikke helt uvæsentlig indikation i sagen på, at faren har forældrekompetencen.

... I 2007 og 2008 er det vurderet, at forholdene i familien ikke er så alarmerende, at der bør iværksættes foranstaltning. ...

Familierådgivningen har løbende forsøgt at komme i kontakt med familien, men som nævnt i indledningen har det været næsten umuligt. ...

Når der er modtaget en ... Det ses også gennemgående, at Familierådgivningen har forsøgt at komme i kontakt med forældrene, men det er bare ikke lykkedes. Der er gentagende gange indkaldt til møde og forsøgt hjemmebesøg. Senere i 2009 besluttes det igen, at ...

Der er ingen tvivl om, at ..., og det ansvar står Esbjerg Kommune ved, men dels har kommunalreformen haft betydning med sammenlægning af 3 kommuner, dels har omlægning og de mange sagsbehandlerskift og ledelsesudskiftninger haft stor betydning i sagen.

Et vigtigt element i denne helt specielle sag er også farens meget udviklede evne til at "sno sig" i systemet. Når sagen i dag betragtes samlet, har faren formået at styre sagen på egne præmisser samtidig med, at han har formået at "snyde" de professionelle sagsbehandlere sine venner og bekendte m.v.

Problemet er således at familien langt henne i forløbet har været lukket for Familierådgivningen og skolerne, og vi har ikke formået at trænge igennem familiens forsvarsmekanisme trods utallige forsøg. Når der forsøges at sætte en handling i gang så sker der hele tiden noget, familien skal flytte, ..., far har fået nyt arbejde, faren flytter, familien er ikke hjemme ved anmeldte og uanmeldte besøg, familien møder ikke op til indkaldte møder, mor stikker far ned, ..., der skal skaffe ny bolig til far og børnene, far glider af på de spørgsmål der stilles ... Far har kontrolleret sagen.

Esbjerg Kommune mener ikke at ovenstående skal retfærdiggøre forløbet, men er en væsentlig del af forklaringen på det mangelfulde handlingsforløb.

...

Vurdering af om sagen kunne være behandlet anderledes:

Der er ingen tvivl om, at havde Familierådgivningen fået underretning fra politiet om, at faren var mistænkt for seksuelle krænkelser på et tidligere tidspunkt, så havde sagsforløbet ikke været så langstrakt.

... I sagsforløbet er der slip, hvor det ikke kan forklares, hvorfor der ikke er foretaget sagsbehandlingsmæssige skridt. Der henvises til den turbulente periode p.g.a. kommunalreformen og de interne forhold der gjorde sig gældende i Familierådgivningen i 2009

Den uenighed der har præget sagsforløbet i 2007 og 2008 mellem skole og Familierådgivningen har ikke været befordrende for sagens forløb. Der er inden modtagelsen af ministeriets anmodning om denne redegørelse taget skridt til nye samarbejdsformer for det tværfaglige samarbejde, der vedlægges en folder der beskriver dette samarbejde.

Fra sagens begyndelse og frem til udgangen af 2008 er det vurderet, at udredningsfasen og sagsbehandlingen har været for langstrakt. Det er samtidig svært at sige om sagsforløbet kunne have været anderledes på baggrund af forældrenes manglende samarbejdsvilje.

Det vurderes, at Familierådgivningen i 2007 og 2008 anvender de metoder, der var til rådighed for at få kontakt til forældrene. ... hvilket ikke er tilfredsstillende.

... Da ... forældrene har været meget lukkede og ofte har koordinerede deres forklaringer i forhold til underretningerne, har det været yderst vanskeligt at komme tæt på familien, desuden har faren været rigtig god til at skjule de forhold, som børnene har levet under og ikke mindst givet konen skylden. Faren har som tidligere nævnt kunne sno sig i systemet og dermed undgået at Familierådgivningen er kommet så tæt på, at familiens facade krakelerede.

Mulighed for forældre pålæg kunne måske godt have været anvendt i forhold til at øge Familierådgivningens mulighed for at komme i kontakt med familien. Der har været for stort fokus på forældrene, "fordi de har krævet det" ... Faren har virkelig haft manipulerende evner ud over det sædvanlige. Sagen rummer få konkrete faglige vurderinger og perspektiveringer og dermed også mangelfuld stillingtagen til behov for støtte. Dette er ikke tilfredsstillende.

Det ville have været relevant fra starten af sagen, at bevilget støtte i hjemmet med henblik på at mindske konfliktniveau mellem forældrene og ... Dette kunne følges op af støtte til forældrene i form af parterapi, konflikthåndtering igen med henblik på at skabe trygge rammer for børnene.

...

Bilag 1

Oversigt over de møder og hjemmebesøg der er gennemført/forsøgt gennemført.

Indkaldelse af forældre til møde:

...

28.07 2009 Indkaldelse til samtale

12.01 2009 Familien udebliver fra tværfagligt møde

31.01 2008 På grund af underretning indkaldes far ... til møde, men meldte afbud.
12.02 2008 Udebliver fra dette møde.
28.11 2007 Indkaldelse til møde på grund af husspektakel underretning via politiet. meldte afbud
...
27.06 2007 Uanmeldte besøg ingen hjemme
21.06 2007 Ny mødedato mødte op ingen hjemme.
01.05 2007 Forældre indkaldt til møde kommer ikke ny indkaldelse sendt.
2021
26.04 2007 Ikke mødt

Hjemmebesøg:

16.02 2010 ingen hjemme,
05.03 2010 far melder afbud alt går godt de er inde i en rolig periode
23.06 2009 ... far var til stede.
19.07 2007 vedr. underretning fra tidligere kommune. Ikke muligt
21.06 2007 mellemkommunal underretning
01.05 2007 om mellemkommunal underretning
26.04 2007 vedr. drøftelse af mellemkommunal underretning

Bilag 2

Underretninger:

Politiet:

- 06.10 2011 Underretning da far er varetægtsfængslet.
- 06.06.09 underretning da mor har stukket far med kniv. ... Ved afhentning af far dagen efter er børnene tydelig glade for at se ham, rådighedsvagtens vurdering er at børnene er præget af forældrenes fysiske opgør og ser ud til at have en fantastisk tilpasningsevne. Der bør tages kontakt til familien
- 21.11.07 underretning om husspektakler fra politiet, mor har kastet med brødkniv mod det sted far stod. Forældrene ønsker ikke at anmelde sagen. Hjemme fremstår pænt, bortset fra et væltet computerbord. ... Forældrene indkaldes til møde men melder afbud.

Skole/SFO:

- ...
- 23.09.10 og den 26.09.10 underretning fra skole om fars optræden over for ... i svømmestadion, far oplyser at det handle om en muslimsk pige som han havde givet forbindelse på sagen har intet på sig.

- ...
- 08.06.2009 mail fra skole om fars kontakt til ... om hændelsen med knivstikkeriet og at børnene ikke kommer i skole, far ringer dog også selv til skolen og meddeler at børnene ikke kommer i skole et stykke tid.
- ...
- 26.06.2008 ... pædofilidømt og oplyser at ... har været på besøg hos manden med sin far. Dette er anledning til underretningen.
- ... faren kommer ligesom for at kontrollere børnene, ... Der indkaldes d. 31. januar 2008 til møde men aflyses af familien, aflysningen sker ved henvendelse til administrationen. Der indkaldes igen til møde den 12. februar 2008 hvor familien ikke møder op. Sagen drøftes med sektionsleder som foretager en samlet vurdering af underretningen den vurderes ikke alarmerende men indikere at familien har brug for støtte ... Far er flyttet hjemmefra og det vurderes at mor er...”

I redegørelsens afsnit med kronologisk gennemgang af sagen fremgår det af pigen S' udgave yderligere, at Familierådgivningen den 25. januar 2008 modtog en underretning fra skolen om formodet seksuel forulempelse af datterens veninde S på (...). Moderen var opfordret til at tage kontakt til politiet, hvilket hun havde gjort.

Efter anmodning fra social- og integrationsministeren foretog Ankestyrelsen også en undersøgelse af sagsforløbet, og resultatet forelå i marts 2012. Det var Ankestyrelsens vurdering ud fra en juridisk vinkel, at der var forhold, der var kritisable, og at kommunen havde udvist passivitet. Ud fra en børnesagkyndig vinkel var der forhold, der blev vurderet som problematiske og særdeles kritisable. Samlet blev sagsbehandlingen i den pågældende sag vurderet som særdeles kritisabel og ikke levende op til faglig standard i en sådan grad, at det blev set som særdeles bekymringsvækkende. Ankestyrelsens samlede konklusion var, at Esbjerg Kommune ikke havde levet op til de lovmæssige krav, og der blev sammenfattende peget på en række konkrete forhold, som enten ikke var i overensstemmelse med krav eller problematiske i forhold til sagsbehandlingen. Størstedelen af undersøgelsen er overstreget som følge af reglerne om aktindsigt, og det gælder også alle de konkrete forhold, Ankestyrelsen pegede på. På baggrund af sagen blev det aftalt, at Social- og Integrationsministeriet skulle stille et læringsteam til rådighed for kommunen for at uddrage mest mulig læring af sagen.

Den 29. april 2012 var der et længerevarende TV-indslag om sagen i 21Søndag, hvor oplysninger i kommunens redegørelse blev kommenteret, og hvor den daværende formand for kommunens Udvalg for Børn og Familie, J, udtalte sig om kommunens kendskab til forholdene. Sagen blev også omtalt i andre nyhedsmedier.

I oktober 2012 forelå en undersøgelse fra Ankestyrelsen af sagsbehandlingen på børneområdet i Esbjerg Kommune. Det fremgår af undersøgelsen, at kommunens afdeling for Familie og Forebyggelse pr. 1. juni 2012 havde 1.763 verserende sager. Undersøgelsen havde fokus på kommunens behandling af særligt komplekse sager, hvor der siden sagens start havde været mange underretninger. Undersøgelsen blev foretaget på grundlag af 100 særligt udvalgte komplekse sager, som Ankestyrelsen anså for dækkende for Esbjerg Kommunes evne til at behandle komplekse sager. Resultaterne af undersøgelsen skulle indgå som en del af grundlaget for det udviklings samarbejde, der var aftalt mellem Social- og Integrationsministeriets Task Force og kommunen. Samlet fandt Ankestyrelsen, at der var anledning til at udtale kritik i 77 af sagerne, og at der var forhold i sagsbehandlingen i 33 af sagerne, som var stærkt kritisable. I en opsummering af centrale problemstillinger i sagsbehandlingen står der bl.a.:

”...

På baggrund af sagsgennemgangen kan Ankestyrelsen konstatere en række sagsbehandlingsmangler i en stor del af de udvalgte komplekse sager. Ankestyrelsen kan blandt andet konstatere:

- At der i mange sager er så alvorlige oplysninger om bekymring for et barn, herunder mange og alvorlige underretninger, at der burde være påbegyndt eller udarbejdet en børnefaglig undersøgelse. Der er sager, hvor der er truffet afgørelse om en foranstaltning, hvor der ikke foreligger en opdateret og aktuel børnefaglig undersøgelse. Børnefaglige undersøgelser påbegyndes således ikke rettidigt.

Den børnefaglige undersøgelse skal give det faglige fundament for at kunne træffe den rigtige afgørelse overfor det pågældende barn.

Desuden mangler sagsbehandlingen den systematik, som undersøgelsen giver både i forbindelse med valg af den rette foranstaltning og i forhold til udarbejdelse af handleplan og den efterfølgende opfølgning.

- At langsommelig sagsbehandling præger en stor del af sagerne. Generelt reageres der ikke tilstrækkelig hurtigt og relevant på alvorlige underretninger. Det medfører, at hjælpen iværksættes for sent. Desuden effektueres afgørelse slet ikke eller meget sent, og det revurderes ikke, om der i ventetiden er behov for foranstaltninger.

Der bør være et særligt skærpet fokus på en underretning når fagfolk, eksempelvis politi, lærere, pædagoger og sundhedsvæsenet, underretter.

...”

I en Task Force analyse af 26. oktober 2012 forelå resultaterne af udviklingssamarbejdet mellem Social- og Integrationsministeriets Task Force på børne- og ungeområdet og Esbjerg Kommune. Rapporten indeholdt bl.a. følgende anbefalinger:

”Task Forcen anbefaler, at Esbjerg Kommune:

- prioriterer implementering af børnepolitikken, retningslinjer samt øvrige centrale dokumenter. Det skal sikre, at det udformede materiale også anvendes i organisationen,
- præciserer arbejdsfordelingen og kompetencefordelingen mellem forvisitation og Bagland. Dette for at undgå uhensigtsmæssige arbejdsgange samt at sikre, at der kan reageres hurtigt og relevant på underretninger.
- i den konkrete sagsbehandling har fokus på ledessparring og faglig kvalitetssikring i alle elementer i sagsbehandlingen. Herudover et øget fokus på den tværfaglige sparring i udarbejdelsen af både børnefaglige undersøgelser og handleplaner.
- igangsætter en særlig indsats, som skal sikre kendskab og anvendelse af kriterierne for, hvornår der er tilstrækkelige oplysninger til at påbegynde en børnefaglig undersøgelse.
- sikrer sig, at de væsentlige sagsbehandlingsmangler, som Ankestyrelsens undersøgelse har konstateret i de gennemgåede sager, ikke gør sig gældende i kommunens øvrige sager, for eksempel ved en sagsgennemgang.
- styrker ledelsestilsynet, så der i højere grad er fokus på kvaliteten i sagsbehandlingen.
- udarbejder socialfaglige og juridiske kriterier for afslutning af sager.
- præciserer og formidler retningslinjerne for indsatsen overfor unges overgang til voksenlivet samt tilbud om efterværn til relevante medarbejdere. Det kan fx ske i forbindelse med kvalitetsudviklingsprojektet.
- udarbejder en samlet kompetenceudviklingsplan for medarbejderne i kommunen. ”

Speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri Viktorija Jukniene har den 5. december 2013 udarbejdet en speciallægeerklæring til brug for Arbejdsskadestyrelsens vurdering af varigt mén hos A. I konklusionen er det bl.a. anført, at A har tydelige symptomer på posttraumatisk stresssyndrom efter det seksuelle overgreb, og at hun gennem længere tid har været i behandling hos en psykolog, der er specialist i psykotraumatologi. Det vurderes, at der er tale om en behandlingskrævende lidelse.

Overlæge, ph.d., dr.med. speciallæge i psykiatri Hans Jørgen Søgaard har udarbejdet en speciallægeerklæring af 29. april 2016 vedrørende C. Af sammenfatningen og konklusionen fremgår bl.a., at hun efter at have været udsat for gentagne seksuelle krænkelser som 10-årig har haft symptomer i overensstemmelse med diagnosen posttraumatisk belastningsreaktion.

Forklaringer

D, F, G, H (G), J, og E har afgivet forklaring for landsretten.

D har forklaret, at hun er mor til B. På tidspunktet for underretningen i oktober 2008 var B 7 år og gik i klasse med en af gerningsmandens børn. Både B og hendes storesøster er kommet i gerningsmandens hjem, men der har ikke været indgivet underretninger vedrørende storesøsteren. Foruden underretningen til kommunen anmeldte hun også forholdet til politiet. B fortalte efter underretningen ikke mere om, hvad der var foregået hos gerningsmanden. Hun havde dengang ikke viden om eller fornemmelse af, om noget tilsvarende var sket i forhold til andre børn. Da B fortalte hende om, hvad der var sket, var de flyttet væk fra området.

I dag har B det rigtig skidt. Hun bor hos en plejefamilie og går i en specialskole. B er også blevet krænket af et familiemedlem.

F har forklaret, at hun er mor til A. A har gået i klasse med C og med gerningsmandens datter, men ikke med pigen S. A startede i klassen omkring påsken 2010, og på det tidspunkt gik S ikke længere i klassen. Hun kendte i forvejen S' mor og mødte hende på et tidspunkt i 2010, hvor S' mor spurgte hende, om A stadig gik på skolen. Moren til S fortalte, at hun skulle være opmærksom på gerningsmanden, fordi S havde været udsat for en grim oplevelse.

Hun talte efterfølgende med moren til M, der også gik i klassen, og som A havde en legeaftale med. Det var i september 2010. M's mor fortalte, at M havde været udsat for en tilsvarende grim oplevelse hos gerningsmanden. Hun og A's far talte herefter med A, hvor det blev klart for dem, at A også var blevet krænket. De kontaktede A's klasselærer, H, og orienterede hende om, hvad A havde fortalt. H sagde, at de skulle anmelde det til politiet, og at hun straks vil lave en underretning.

Hun afgav forklaring i forbindelse med straffesagen. Det var først i forbindelse med, at sagen blev omtalt i TV, at hun blev klar over, at kommunen havde udarbejdet en redegørelse af 27. oktober 2011, og at der havde foreligget flere underretninger. Hun kontaktede kommunen for at få aktindsigt, men hørte aldrig noget. Hun fik i stedet aktindsigt via Socialministeriet. I forbindelse med, at de deltog i optagelserne til TV- indslaget 21Søndag den 29. april 2012, så hun kommunens redegørelse i sin helhed og uden udstregninger. De var flere forældre, der i den forbindelse så redegørelsen, heriblandt A's far og C's mor, H. Hun er aldrig selv kommet i gerningsmandens hjem, og A har kun været der 2 gange, senest i juni 2010. Den anden gang kendte de ikke til.

G har forklaret, at han siden 2006 har været formand for Esbjerg Lærerforening. Han var og er formand for blandt andre lærerne på den skole, som sagsøgerne gik på.

Det er en væsentlig del af lærernes opgave at varetage børnenes interesser. Hvis man som lærer bliver opmærksom på bekymrende forhold i børnenes hjem, indgiver man en underretning. Det er et alvorligt skridt at indgive en underretning, så derfor tænker man sig som lærer grundigt om, inden man indgiver en underretning, og derfor bør en underretning altid tages alvorligt. Man er meget påpasselig med underretninger, fordi de slår et skår i relationen til barnets forældre. Hvis det er en mistanke, der udledes af barnets adfærd, vil man inden en underretning typisk forhøre sig i hjemmet, om der er forhold i hjemmet, som kan have forårsaget ændringen.

Før en underretning vil man typisk tale med andre i skole-teamet, om de har observeret lignende. Skolens ledelse kan vælge at indgive underretningen for at beskytte læreren, men skolens ledelse kan ikke modsætte sig en underretning.

I dag bliver skolen orienteret om, hvad kommunen har foretaget sig i anledning af underretningen, men det blev skolen ikke i den periode, som sagen omhandler.

Han hørte først i november 2011 om, at skolen i denne sag flere gange havde indgivet underretninger. Det er hans indtryk, at kommunen i dag er særligt opmærksom på underretninger fra lærere eller pædagoger.

H har forklaret, at hun stadig er ansat som lærer på den skole, hvor sagsøgerne gik. Hun var klasselærer for C i bl.a. 2007-2008, hvor hun gik i 2. klasse. Gerningsmandens datter gik også i klassen.

Hun husker at have lavet underretningen vedrørende pigen S. På det tidspunkt var der en anden pige i klassen, som havde haft tilsvarende oplevelser. Hun fortalte S' mor, at når hun som lærer fik sådanne oplysninger, havde hun pligt til at indgive underretning. Hun husker, at hun på det tidspunkt havde foretaget andre underretninger vedrørende familien. Kort tid herefter flyttede S skole.

Vidnet har om sin forklaring i straffesagen forklaret, at det er korrekt, at hun foretog underretning i januar, maj og juni 2008. Hun deltog i møder med rådgivere fra kommunen. Der var ikke enighed mellem skolen og kommunen om, hvad der skulle gøres. Det havde hun det svært med, når hun sad med en viden og bekymring.

Hun havde tavshedspligt, men hvis forældre talte med hende om legeaftaler med gerningsmandens datter, sagde hun, at det var en god ting, at børnene legede sammen, men at det ville være en god ide, hvis det foregik hos dem selv, da der kunne være kaotiske forhold hjemme hos gerningsmanden.

Hun stod også bag underretningen i 2010, men den blev underskrevet af skolelederen. Hun husker ikke, om der var underretninger i 2009.

A startede i klassen den 9. februar 2010. På det tidspunkt gik C ikke længere i klassen. Der var stadig en opmærksomhed på forholdene i familien, men ikke noget håndgribeligt. Hun blev i september 2010 ringet op af A's mor, og hun tog i forlængelse heraf en snak med A, hvilket førte til underretningen i september 2010.

Hun har ikke været involveret i underretningen vedrørende B.

J har forklaret, at han fra 2005 og indtil sidste kommunalvalg i 2013 var formand for Esbjerg Kommunes Udvalg for Børn og Familie. Som udvalgsformand har man ikke noget ledelsesmæssigt ansvar, men man har det politiske ansvar. Han var med til at fastlægge de overordnede politiske rammer for området, men havde intet med den daglige sagsbehandling at gøre. Det kunne ikke forekomme, at en udvalgsformand blev involveret i de konkrete sager, og det forekom sjældent, at konkrete sager blev behandlet i udvalget.

Han blev først gjort bekendt med sagen i november 2011. Han var ikke involveret i udarbejdelsen af kommunens redegørelse af 27. oktober 2011, og det ville heller ikke være sædvanligt. Han mener ikke,

at han blev gjort bekendt med, at der skulle udarbejdes en redegørelse. Han har ikke haft noget med anmodningerne om aktindsigt at gøre; det har intet med det politiske ansvar at gøre.

Han blev ikke inden redegørelsen gjort bekendt med, at der var problemer i en familie i kommunen.

E har forklaret, at hun er juridisk specialkonsulent i Esbjerg Kommune, hvor hun blev ansat den 1. januar 2011. Hun var i 2011 ikke involveret i tiltag i forhold til gerningsmandens familie. Det var hende, der i samarbejde med Familieafdelingen sammenskrev redegørelsen af 27. oktober 2011.

En "lukket familie", som omtales i redegørelsens side 9, er kendetegnet ved at være meget svær at samarbejde med. Sådanne familier har mistillid til forvaltningen og lukker ned for samarbejdet, når der eksempelvis spørges ind til deres børn. Familien isolerer sig meget og har et billede af "dem mod os". De udebliver fra møder og lukker ikke op ved hjemmebesøg. De giver et billede af, at de gerne vil samarbejde, men samarbejder ikke. Sådanne familier har heller ingen erkendelse af, at der kan være tale om svigt i familien. Sådanne sager er faktisk meget vanskelige at oplyse. Børnene er ofte instrueret i ikke at sige noget om forældrene, og hvor der er tale om seksuelle krænkelser, er børnene ofte meget skamfulde. Ofte har man et indtryk af eller en fornemmelse af, at man skal sætte noget i værk, men det kan være vanskeligt at vide, hvad det skal være.

Vedrørende underretningerne af 23. og 26. september 2010, der omtales i redegørelsens side 6, nederst, har vidnet forklaret, at der hende bekendt ikke foreligger andre underretninger vedrørende A end underretningen fra den 26. september 2010.

Foreholdt oplysningen i redegørelsen, side 4, næstsidste afsnit, om, at en lærer havde haft kontakt til nærbetjenten i forhold til en tidligere sag, har vidnet forklaret, at hun ikke er klar over, om det var en tidligere sag fra Esbjerg Kommune. Hun kan ikke forklare, hvorfor underretningen af 9. oktober 2008 vedrørende B slet ikke er nævnt i redegørelsen.

Vedrørende Ankestyrelsens Task Force Analyse af 26. oktober 2012 har vidnet forklaret, at kommunerne i forbindelse med regelændringer i 2006 var udfordret i sagsbehandlingen. Man iværksatte i Esbjerg Kommune en række tiltag for at styrke sagsbehandlingen i børnesager. Det er et vanskeligt område, da der er mange aktører, mange regler, mange ubekendte og mange skøn.

I 2008 modtog kommunen 534 underretninger, mens antallet i 2012 var steget til omkring 3.000. Stigningen medførte en stigning i antallet af anbringelser fra omkring 340 i 2012 til omkring 400 i 2014.

På baggrund af Ankestyrelsens sagsgennemgang kan hun se, at man før i tiden var mere dialogbaseret i sagsbehandlingen frem for skriftlig. I dag er der indført et andet styringssystem, indført andre regler - heriblandt 24-timers reglen - og i det hele taget er der større fokus på området fra alle sider.

De foranstaltninger, som man kan iværksætte i medfør af servicelovens § 52, er f.eks. ophold i institution, tilbud om behandling eller om støtte i hjemmet, eller i sidste instans anbringelse uden for hjemmet.

Hun kan se af et referat fra Familieværkstedet, at B's familie havde været til møde i november 2008, og i december 2008 blev der lavet opfølgning på den aflastning, som B var blevet tilbudt. Herefter har der på ny været opfølgende møder på Familieværkstedet.

Foreholdt anmeldelsesrapport af 10. oktober 2008 vedrørende den anden videoafhøring af B hos politiet har vidnet forklaret, at det er grænseoverskridende for børn at berette om krænkelser. Der skal skabes et tillidsforhold til en anden voksen, før børn vil forklare om krænkelser.

Socialrådgivere, som deltager i forbindelse med videoafhøringer hos politiet, er ikke altid bekendt med gerningsmandens identitet, og er der navnlig for at sikre barnets tarv i afhøringsituationen.

Retsgrundlaget

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

”Artikel 3

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Artikel 13

Enhver, hvis rettigheder og friheder efter denne konvention er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler herimod for en national myndighed, uanset om krænkelsen er begået af personer, der handler i embeds medfør.

Artikel 41

Hvis Domstolen finder, at der er sket en krænkelse af konventionen eller de dertil knyttede protokoller, og hvis vedkommende høje kontraherende parts interne ret kun tillader delvis skadesløsholdelse, skal Domstolen om nødvendigt tilkende den forurettede part passende erstatning. ”

Lov om social service indeholder en række bestemmelser om kommunernes pligter i forhold til og indsats over for børn og unge. I de år, hvor de 3 piger var udsat for seksuelle krænkelse af gerningsmanden, indeholdt loven bl.a. følgende bestemmelser:

”§ 11

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, kan få en gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det.

Stk. 2. Såvel forældre som børn og unge, der alene søger rådgivning efter stk. 1, skal kunne modtage denne anonymt og som et åbent tilbud.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde gratis rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder eller nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt deres familier. Opgaverne kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

§ 46

Formålet med at yde støtte til de børn og unge, der har et særligt behov for denne, er at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende.

Stk. 2. Støtten skal ydes tidligt og sammenhængende, så begyndende problemer hos barnet eller den unge så vidt muligt kan afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø. Støtten skal i hvert enkelt tilfælde udformes på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens forhold.

Stk. 3. Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages og tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Stk. 4. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvor dette ikke er muligt, må foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge.

Stk. 5. Ved anvendelse af bestemmelserne i dette kapitel skal der lægges afgørende vægt på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste, herunder at der lægges vægt på at give barnet eller den unge en stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i opvæksten.

§ 50

Hvis det må antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunalbestyrelsen undersøge barnets eller den unges forhold. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf. dog stk. 9 og § 51.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens undersøgelse, jf. stk. 1, skal anlægge en helhedsbetragtning, der skal omfatte barnets eller den unges

- 1) udvikling og adfærd,
- 2) familieforhold,
- 3) skoleforhold,
- 4) sundhedsforhold,
- 5) fritidsforhold og venskaber og
- 6) andre relevante forhold.

Stk. 3. I sin undersøgelse skal kommunalbestyrelsen afdække ressourcer og problemer hos barnet, familien og netværket. ...

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal som led i undersøgelsen inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold. Dette kan ske ved at inddrage sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer, lærere eller andre, jf. § 49. Hvis det er nødvendigt, skal kommunen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

Stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger, og skal i øvrigt gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader.

Stk. 6. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Der skal være oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningerne, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.

Stk. 7. Undersøgelsen skal afsluttes senest 4 måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Hvis undersøgelsen undtagelsesvis ikke kan afsluttes inden 4 måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Stk. 8. I forbindelse med undersøgelsen skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien.

Stk. 9. Hvis forældremyndighedens indehaver eller den unge, der er fyldt 15 år, ikke giver samtykke, jf. stk. 1, kan undersøgelsen gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. § 11 c, stk. 1, nr. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

§ 51

Når det må anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, beslutte at gennemføre undersøgelsen under ophold på en

institution eller indlæggelse på sygehus, herunder psykiatrisk afdeling. En sådan undersøgelse skal være afsluttet inden 2 måneder efter børn og ungeudvalgets afgørelse.

Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1 kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 75, når betingelserne herfor er opfyldt.

§ 52

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om foranstaltninger efter stk. 3, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, jf. dog § 56. En afgørelse efter stk. 3, nr. 8, kræver tillige samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år.

Stk. 2. Medmindre særlige forhold gør sig gældende, kan støtte kun iværksættes efter gennemførelse af en undersøgelse, jf. § 50 eller § 51. Kommunalbestyrelsen skal altid vælge den eller de mindst indgribende formålstjenlige foranstaltninger, som kan løse de problemer, der er afdækket gennem undersøgelsen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan iværksætte hjælp inden for følgende typer af tilbud:

- 1) Konsulentbistand med hensyn til barnets eller den unges forhold. Kommunalbestyrelsen kan herunder bestemme, at barnet eller den unge skal søge dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted eller lignende.
- 2) Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet.
- 3) Familiebehandling eller behandling af barnets eller den unges problemer.
- 4) Døgnophold, jf. § 55, for både forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien i en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution, jf. § 66, nr. 1, 4 og 5, eller i et botilbud, jf. § 107 eller § 144.
- 5) Aflastningsordning, jf. § 55, i en netværksplejefamilie, i en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution, jf. § 66, nr. 1, 2, 4 og 5.
- 6) Udpegning af en personlig rådgiver for barnet eller den unge.
- 7) Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge og for hele familien.
- 8) Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet på et anbringelsessted, jf. § 66.
- 9) Formidling af praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af godtgørelse til den unge.
- 10) Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan yde økonomisk støtte til udgifter i forbindelse med foranstaltninger efter stk. 3 og yde økonomisk støtte, hvis støtten erstatter en ellers mere indgribende og omfattende foranstaltning efter stk. 3. Støtten kan ydes, når forældremyndighedens indehaver ikke selv har midler dertil.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan yde økonomisk støtte til udgifter, der bevirker, at en anbringelse uden for hjemmet kan undgås, at en hjemgivelse kan fremskyndes, eller at støtten i væsentlig grad kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og børn under et eller flere børns anbringelse uden for hjemmet.

§ 57a

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at meddele forældremyndighedsindehaveren et forældre-pålæg, jf. stk. 3, når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, og det vurderes at bero på, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar.

Stk. 2. Meddelelse af et forældre-pålæg forudsætter, at der foreligger oplysninger om,

- 1) at barnet eller den unge har ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes,

- 2) at barnet eller den unge har begået kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed,
- 3) at barnet eller den unge har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer, eller
- 4) at forældremyndighedsindehaveren nægter at samarbejde med de relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 3. Et forældreopdrag angiver en eller flere konkrete handleplaner for forældremyndighedsindehaveren, som skal være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan herunder fastsættes, at forældremyndighedsindehaveren skal

- 1) sikre barnets eller den unges fremmøde i skolen ved personligt at følge barnet eller den unge i skole,
- 2) deltage i forældremøder og konsultationer vedrørende barnets eller den unges skolegang,
- 3) sikre barnets eller den unges deltagelse i konkrete fritidsaktiviteter ved at følge barnet eller den unge til det pågældende sted,
- 4) sikre, at barnet eller den unge er hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt,
- 5) deltage i et af kommunen tilbudt forældreprogram eller
- 6) deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 4. Afgørelsen om forældreopdrag træffes for en afgrænset periode af højst 12 måneders varighed. Forældreopdraget kan forlænges med højst 6 måneder ad gangen.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældremyndighedsindehaveren om, at overholdelse af opdraget er en betingelse for at modtage børnefamilieydelse, jf. lov om en børnefamilieydelse.

Stk. 6. Hvis kommunen vurderer, at den, der er meddelt et forældreopdrag efter stk. 1, ikke efterlever opdraget, og at den manglende efterlevelse ikke beror på undskyldelige omstændigheder, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om dette. Afgørelsen er gældende for ét kvartal.

...

§ 58

Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af

- 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge,
- 2) vold eller andre alvorlige overgreb,
- 3) misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller
- 4) andre adfærds eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge,

kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 8. Der kan kun træffes en afgørelse efter 1. pkt., når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet.

Stk. 2. Når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, kan børn og unge-udvalget beslutte, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 1, selv om forældremyndighedens indehaver og den unge giver samtykke til anbringelse efter § 52, stk. 3, nr. 8.

...

§ 140

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger efter § 52, § 58 eller § 76. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen

af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunalbestyrelsen snarest muligt og senest inden 4 måneder at opstille en handleplan.

...

Stk. 5. En handleplan skal angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet. Handleplanen skal bygge på de undersøgelser, der er gennemført, jf. § 50, og opstille mål og delmål i forhold til barnets eller den unges

- 1) udvikling og adfærd,
- 2) familieforhold,
- 3) skoleforhold,
- 4) sundhedsforhold,
- 5) fritid og venskaber og
- 6) andre relevante forhold.

Stk. 6. En handleplan skal endvidere angive indsatsens forventede varighed. I sager om anbringelse uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 8, og § 58, skal en handleplan tillige angive, hvilke former for støtte der selvstændigt skal iværksættes over for familien i forbindelse med, at barnet eller den unge opholder sig uden for hjemmet, og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældrene at udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med en anbringelse ude for hjemmet.

...

§ 146

Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge under 18 år i kommunen lever.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen fører sit tilsyn efter stk. 1 på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte til et barn eller en ung under 18 år

§ 152

Hvis en familie med et eller flere børn under 18 år flytter fra én kommune til en anden kommune og fraflytningskommunen finder, at et eller flere børn har behov for særlig støtte skal fraflytningskommunen underrette tilflytningskommunen herom.

§ 155

Hvis kommunen modtager underretning om, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte, skal kommunalbestyrelsen senest 6 hverdage efter modtagelsen af underretningen sende en bekræftelse af modtagelsen. ”

Parternes anbringender

A, B ved værgen D og C har til støtte for deres påstande gjort gældende, at Esbjerg Kommune har krænket deres rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 ved at have undladt - med fornøden effektivitet og hurtighed, som der var pligt til efter dagældende servicelov som fortolket i lyset af artikel 3 - at have reageret på en række underretninger og advarsler, der kunne give anledning til

mistanke om seksuelt misbrug af børn. Hvis kommunen havde reageret relevant, kunne det have hindret (yderligere) krænkelse. Krænkelserne berettiger de tre piger til godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Det må efter dommen afsagt af Retten i Esbjerg den 21. november 2011 lægges til grund, at pigerne alle på et eller flere tidspunkter i årene 2007-2010 har været udsat for krænkelse af seksuel og/eller voldelig karakter af gerningsmanden.

Det kan videre lægges til grund, at Esbjerg Kommune modtog en underretning om seksuelle krænkelse af en klassekammerat til gerningsmandens datter den 25. januar 2008 begået af gerningsmanden. Den 10. oktober 2008 modtog kommunen en underretning fra Familieværkstedet om seksuelle krænkelse af B begået af gerningsmanden. B var på dette tidspunkt 7 år gammel.

Det kan også lægges til grund, at Esbjerg Kommune i september 2010 modtog underretning om seksuelle krænkelse af A begået af gerningsmanden. A var på dette tidspunkt 12 år gammel.

Der er ikke underretninger vedrørende C, men det kan lægges til grund, at hun var udsat for krænkelse i perioden 2007-2008. Hun var 8 år, mens krænkelse stod på.

Det kan herudover lægges til grund, at Esbjerg Kommune i årene 2007-2010 modtog flere underretninger og bekymringer fra kommune, politi, forældre og den skole, hvor både de 3 piger og gerningsmandens egne børn gik. Underretninger og bekymringer, der i det væsentlige - men ikke udelukkende - vedrørte gerningsmandens egne børn.

I alt modtog Esbjerg Kommune seks konkrete underretninger om seksuelle krænkelse, heraf fire i 2008, samt adskillige bekymringer, der kunne henføres til gerningsmanden. Der kan i den forbindelse henvises til et støttebilag, der er udarbejdet af advokat Helle Hald med en kronologisk oversigt over forløbet med konkrete henvisninger til sagens bilag.

Det kan endelig lægges til grund, at krænkelse senest ophørte den 4. oktober 2010, da gerningsmanden blev varetægtsfængslet.

I relation til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) har de 3 piger gjort gældende, at konventionen er en del af dansk ret, jf. lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 1, stk. 1, nr. 1. Samtlige retsmyndigheder er derfor forpligtet til at påse, at konventionens bestemmelser overholdes ved deres sagsbehandling. Dette gælder således også kommuner. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) praksis er endvidere bindende for nationale myndigheder.

Efter EMRK artikel 1 er det medlemsstaternes pligt at beskytte borgerne mod krænkelse af rettighederne i henhold til konventionen. Det bevirker, at offentlige myndigheder har både en positiv og negativ pligt til at sikre overholdelse af menneskerettighederne. Det vil sige, at staten ikke selv må krænke borgeren (den negative pligt), og der skal være regler til at hindre, at borgeren krænkes (den positive pligt).

Af artikel 3 fremgår, at ingen må underkastes tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Tortur og umenneskelig behandling defineres som intens fysisk eller psykisk smerte, hvor nedværdigende behandling omfatter behandling, der de facto gav eller kunne give anledning til en følelse af frygt, angst eller mindreværd. Artikel 3 tilhører kernen af den menneskeretlige beskyttelse, og krænkelse i henhold til bestemmelsen må derfor fortolkes udvidende. jf. sagen *Pretty v. UK* af 24. april 2002, præmis 49.

Der er enighed mellem parterne om, at pigerne rent faktisk har været udsat for umenneskelig og/eller nedværdigende behandling, således som dette må forstås i lyset af artikel 3.

Spørgsmålet er herefter, om Esbjerg Kommune har tilsidesat sine positive forpligtelser til at sikre pigerne mod overgreb i en sådan grad, at det udgør en krænkelse efter artikel 3.

Danmark har blandt andet ved en række bestemmelser i serviceloven opfyldt sin positive forpligtelse til at opstille regler, der beskytter borgerne - børn såvel som voksne - mod krænkelser i henhold til EMRK.

Det gøres gældende, at Esbjerg Kommune i henhold til EMRK artikel 3 er forpligtet til aktivt at undersøge, om personer krænkes. Dette følger af sagen *M. and M. v. Croatia* af 3. september 2015, præmis 136, at beskyttelsespligten er toledet, idet staten dels må forhindre nedværdigende adfærd, som den kender eller burde kende til, dels må iværksætte ”effektive” offentlige undersøgelser, hvis personen har et såkaldt ”arguable claim” - det vil sige, at der fremsættes en påstand/rejses en mistanke, der ikke er ubegrundet.

En effektiv undersøgelse kræver i henhold til *W. v. Slovenia* af 23. januar 2014, at undersøgelserne er egnede til at fastlægge fakta, men også at undersøgelserne iværksættes hurtigt og fremmes behørigt, jf. præmis 64:

“As regards the Convention requirements relating to the effectiveness of an investigation, the Court has held that any investigation should in principle be capable of leading to the establishment of the facts of the case and to the identification and punishment of those responsible for an offence. This is not an obligation of result, but one of means. The authorities must have taken the reasonable steps available to them to secure the evidence concerning the incident, such as by taking witness statements and gathering forensic evidence, and a requirement of promptness and reasonable expedition is implicit in this context. The promptness of the authorities’ reaction to the complaints is an important factor [...].”

For så vidt angår børn, fremgik af de bestemmelser i servicelovens §§ 49-51, der var gældende på tidspunktet for krænkelserne, at kommunalbestyrelsen havde pligt til at undersøge barnets forhold, hvis det måtte antages, at barnet eller en ung trængte til særlig støtte. Denne undersøgelse kunne ske såvel med som uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Efter servicelovens § 146 skal kommunalbestyrelsen føre tilsyn med de forhold, som børn og unge lever under, og tilsynet skal tilrettelægges på en sådan måde, at der tidligst muligt kan skrives ind overfor forhold, der giver grund til bekymring. Det følger også af § 11, at der er pligt for kommunalbestyrelsen til opsøgende at yde rådgivning og bistand til børn og unge, der er særligt udsatte.

Efter §§ 152-154 er der desuden pligt for både offentligt ansatte, sundhedsfaglige personer og alle borgere i almindelighed til at underrette kommunalbestyrelsen om forhold, der giver anledning til bekymring.

Når kommunalbestyrelsen modtog en underretning, skulle der efter den dagældende § 155 indenfor maksimalt seks dage skriftligt ske bekræftelse overfor den underrettende myndighed eller person på, at underretningen var modtaget.

Der er i servicelovens kapitel 11, herunder navnlig §§ 52 og 58 fastsat regler for, hvilke foranstaltninger kommunalbestyrelsen kan anvende til sikring af barnets velbefindende. Disse spænder fra rådgivning og støtte til mere alvorlige foranstaltninger som tvangsfjernelse.

Det følger af § 46, stk. 2, at støtten til barnet skal ydes tidligt og sammenhængende, så begyndende problemer kan afhjælpes. I forbindelse med iværksættelse af foranstaltninger, skal der i øvrigt i visse tilfælde udarbejdes handleplaner, jf. § 140.

Der må fra lovgivers side antages at være fastsat tilstrækkelige regler til opfyldelse af den positive pligt til at beskytte børn mod overgreb.

Imidlertid er det ikke tilstrækkeligt, at der er fastsat regler til effektiv beskyttelse af børn mod nedværdigende behandling såsom overgreb. EMD har tillige fundet, at offentlige myndigheder skal efterleve

bestemmelserne hurtigst muligt. Sker dette ikke, er der tale om en konventionskrænkelse, jf. blandt andet sagen *Z and others v. UK* af 10. maj 2001 præmis 74:

“There is no dispute in the present case that the neglect and abuse suffered by the four applicant children reached the threshold of inhuman and degrading treatment [...]. This treatment was brought to the local authority’s attention, at the earliest in October 1987. It was under a statutory duty to protect the children and had a range of powers available to them, including the removal of the children from their home. These were, however, only taken into emergency care, at the insistence of the mother, on 30 April 1992. Over the intervening period of four and a half years, they had been subjected in their home to what the consultant child psychiatrist who examined them referred as horrific experiences [...]. The Court acknowledges the difficult and sensitive decisions facing social services and the important countervailing principle of respecting and preserving family life. The present case, however, leaves no doubt as to the failure of the system to protect these applicant children from serious, long-term neglect and abuse.”

Synspunktet støttes endvidere af sagen *E and others v. UK* af 26. november 2002 præmis 97. Dette synes umiddelbart at være i tråd med ordlyden af servicelovens §§ 11, 46, 146 og 155.

Esbjerg Kommune har handlet i strid med servicelovens bestemmelser om tilsyn med børn og unges trivsel ved ikke med fornøden hurtighed at have iværksat effektive undersøgelser, givet tilbud efter loven eller iværksat foranstaltninger på baggrund af de modtagne underretninger. De sagsskridt, som Esbjerg Kommune i øvrigt har iværksat, har ikke været tilstrækkeligt effektive.

Det er videre gjort gældende, at Esbjerg Kommunes manglende opfyldelse af kravene i serviceloven selvstændigt udgør en krænkelse af EMRK artikel 3, der indeholder et forbud mod passivitet i forhold til beskyttelsen af børn mod de krænkelse, som pigerne har været udsat for.

Esbjerg Kommune burde således have handlet langt hurtigere end sket og iværksat langt mere effektive foranstaltninger end sket. Kommunen burde hurtigst muligt efter de initiale underretninger have iværksat undersøgelser af gerningsmandens børns forhold i henhold til servicelovens § 50 og tidligst muligt have ydet støtte, jf. serviceloven § 146, stk. 2.

Selv om Esbjerg Kommune modtog en tværkommunal underretning fra Hvidovre Kommune den 27. marts 2007 og talrige underretninger efterfølgende fra både Esbjerg Politi, skole, sundhedsplejerske, skole- og fritidsordningen samt Krise- og Aktivitetscenteret har Esbjerg Kommune ikke iværksat en eneste foranstaltning i anledning heraf efter blandt andet servicelovens § 52.

I relation til det passivitetsprægede/manglende tilsyn, som Esbjerg Kommune har ført med gerningsmanden og hans familie, kan følgende lægges til grund:

Esbjerg Kommune bad først gerningsmandens børns skole om en udtalelse mere end et halvt år efter, at kommunen modtog den tværkommunale underretning fra Hvidovre Kommune, hvor der blev udtrykt ”stor bekymring for børnene”.

Trods besvarelsen fra skolen, underretning af 21. november 2007 og henvendelsen fra klasselæreren af 27. november 2007 blev der i denne periode alene foretaget et enkelt hjemmebesøg og indkaldt til et enkelt møde med gerningsmanden og hustruen. Efter at mødet blev aflyst, blev der i øvrigt ikke foretaget opfølgning. Esbjerg Kommune har derfor udvist passivitet allerede i 2007.

Den 25. januar 2008 modtog Esbjerg Kommune en ny underretning af seksuel karakter, dvs. om seksuel forulempelse af en veninde til gerningsmandens datter med samtidig oplysning om, at andre børn ikke bryder sig om at komme hos gerningsmanden. Der blev på denne baggrund indkaldt til et møde, der

imidlertid ikke blev gennemført. Kommunen har således heller ikke i relation til denne underretning levet op til sine forpligtelser.

Der blev herefter ikke foretaget opfølgning før i august 2008, hvor Esbjerg Kommune tog skridt til at iværksætte en børnefaglig undersøgelse, jf. servicelovens § 50, af gerningsmandens børn. Beslutningen blev truffet den 4. september 2008, altså 8 måneder efter at Esbjerg Kommune havde modtaget underretning om seksuelle krænkelser af en gæst i hjemmet og ca. 2½ måned efter, at Esbjerg Kommune den 26. juni 2008 modtog en underretning af seksuel karakter vedrørende gerningsmandens søn.

Undersøgelsen blev til trods for beslutning herom ikke påbegyndt før i marts 2011, dvs. 2½ år senere og på et tidspunkt, hvor gerningsmanden var blevet anholdt, og krænkelserne var ophørt.

I oktober 2008 modtog Esbjerg Kommune igen underretning af seksuel karakter. Denne gang er det på ny en gæst i hjemmet, helt konkret B, der har været udsat for overgreb. Det var igen skolen, der lavede en egentlig underretning. Esbjerg Kommune deltog også i den videoafhøring, der fandt sted hos Esbjerg Politi og havde således solidt kendskab til, hvor og hvordan B var blevet krænket.

I december 2008 tilgik der på ny Esbjerg Kommune en underretning af seksuel karakter. Heller ikke denne underretning afstedkom iværksættelse af foranstaltninger i henhold til serviceloven, endsige effektivering af den § 50-undersøgelse, som det den 4. september 2008 var besluttet at iværksætte uden samtykke.

Den 15. januar 2009 fraflyttede gerningsmanden og hans børn kommunen. I forbindelse med fraflytningen sendte Esbjerg Kommune en mellemkommunal underretning til den nye kommune, idet Esbjerg Kommune "formoder", at familien har brug for hjælp. Gerningsmanden og hans børn flyttede tilbage til Esbjerg i februar 2009.

Der blev holdt tværfagligt møde den 25. marts 2009. Herefter sker der ikke noget i sagen før den 6. juni 2009, hvor Esbjerg Kommune på baggrund af en underretning fra politiet for én nat anbragte gerningsmandens børn uden for hjemmet efter et knivopgør mellem ham og hustruen.

Den 17. juni 2009 tilgik der Esbjerg Kommunen endnu en underretning af seksuel karakter - denne gang om overgreb på gerningsmandens egne børn. Det var igen skolen, der reagerede. Esbjerg Kommune foretog herefter den 23. juni 2009 et hjemmebesøg hos gerningsmanden.

Tilsyneladende er der endnu en underretning. På baggrund af denne blev der sendt et brev til gerningsmanden med anmodning om at kontakte kommunen, men da det ikke skete, blev gerningsmanden ikke kontaktet yderligere.

Esbjerg Kommune har efterfølgende i sin redegørelse af 27. oktober 2011 erkendt, at den manglende kontakt udgjorde en åbenlys fejl:

"Far tilskrives om underretningen og anmodes om at kontakte Familierådgivningen. Der ses ikke at have været kontakt. Det er en åbenlys fejl, at der ikke er fulgt op på underretningen."

Til trods for det anførte foretog Esbjerg Kommune ikke noget, der var egnet til at hindre yderligere overgreb forud for, at gerningsmanden blev anholdt og varetægtsfængslet den 4. oktober 2010.

Det kan på baggrund af ovenstående konstateres, at der var lange perioder, hvor Esbjerg Kommune ikke foretog reelle sagsbehandlingsskridt overhovedet.

Hertil kommer, at de sagsbehandlingsskridt, som blev iværksat, var aldeles utilstrækkelige. Der blev på ingen måde ført egentligt tilsyn med de forhold, som gerningsmandens børn levede under, og hvordan

legekammerater til børnene blev behandlet. Der blev ikke tilbudt støtte til børnene. Det var først efter, at gerningsmanden blev anholdt og varetægtsfængslet, at der blev iværksat egentlige foranstaltninger. Forud herfor blev der alene afholdt sporadiske møder.

Esbjerg Kommune har da også i redegørelsen af 27. oktober 2011 erkendt, at kommunen kunne have fremmet sagen bedre, og at iværksættelse af andre og mere relevante tiltag burde have været sket.

Kommunen peger blandt andet selv på, at:

”I sagsforløbet er der slip, hvor det ikke kan forklares, hvorfor der ikke er foretaget sagsbehandlingsmæssige skridt”

og

”Den uenighed der har præget forløbet i 2007 og 2008 mellem skole og Familierådgivningen har ikke været befordrende for sagens forløb”

og

”Der er ikke tvivl om, at havde Familierådgivningen fået underretning fra politiet om, at faren var mistænkt for seksuelle krænkelser på et tidligere tidspunkt, så havde sagsforløbet ikke været så langstrakt”.

Sidstnævnte stemmer dårligt overens med, at en repræsentant fra Esbjerg Kommune var med til videoafhøringen af B i oktober 2008.

Af Ankestyrelsens rapport fra marts 2012 om Esbjerg Kommunes sagsbehandling i sagen kan det udledes, at styrelsen finder flere kritisable forhold i sagsbehandlingen, der samlet set ikke lever op til de lovmæssige krav:

”Ankestyrelsen har vurderet, hvorvidt sagsforløbet [...] er håndteret i overensstemmelse med den gældende lovgivning”

og

”Samlet set vurderer Ankestyrelsen, at Esbjerg Kommune ikke har levet op til de lovmæssige krav”.

Ankestyrelsen anfører helt specifikt, at:

”Esbjerg Kommune har [...] udvist passivitet [...]”.

Ankestyrelsen har tillige i en undersøgelse af 100 sager på børne- og ungeområdet i Esbjerg Kommune konkluderet, at 77 af 100 sager indeholdt kritisable forhold, herunder indeholdt 33 af sagerne stærkt kritisable forhold.

Selv om Ankestyrelsens rapport ikke har relation til de 3 piger, er den med til at tegne et billede af en forvaltning, der ikke levede op til de lovmæssige forpligtelser, og det bestyrker således pigernes sager, at der ikke er tale om enestående tilfælde.

Ansvarsgrundlaget for Esbjerg Kommune består i, at kommunen som minimum havde en formodning om, at familien havde behov for særlig støtte allerede baseret på, at der var indgået en tværkommunal underretning fra tidligere bopælskommune. Hertil kommer, at Esbjerg Kommune selv i den tværkommunale underretning til Frederiksberg Kommune udtrykte formodning for, at familien havde behov for særlig støtte på tidspunktet for familiens flytning den 15. januar 2009. Til trods herfor har Esbjerg Kommune ikke iværksat effektive sagsbehandlingsskridt, der ville kunne have afdækket misbruget af gerningsmandens

egen datter og forældreparrets uegnethed som forældre på et langt tidligere tidspunkt. Dette er et klart udtryk for passivitet fra kommunens side, som er direkte årsag til krænkelse af de 3 piger, idet en tidligere indsats fra kommunens side ville have forhindret overgrebene.

Hvis gerningsmandens overgreb på egne børn gennem Esbjerg Kommunes undersøgelser var blevet belyst, ville pigerne ikke være kommet på besøg i hjemmet.

Ved at sidde de utallige indberetninger overhørig og udelukkende foretage ubetydelige og ikke mindst utilstrækkelige tiltag, har Esbjerg Kommune måttet påregne, at der var en konkret risiko for, at overgrebene ville fortsætte, og at der var en konkret risiko for, at yderligere børn ville blive krænket som følge af kommunens passivitet.

Esbjerg Kommune er som nævnt ovenfor forpligtet til - med fornøden hurtighed og effektivitet - at iværksætte de foranstaltninger, der følger af serviceloven. Konstatation af ansvar i passivitetssager, hvor kommunen havde eller burde have haft kendskab til et eller flere forhold, udgør i sig selv en konventionskrænkelse.

Dette er tilfældet, hvor kommunen ikke har iværksat nødvendige foranstaltninger for at forhindre, at en person bliver udsat for overgreb, som den havde eller burde have kendskab til. Dette udtalte EMD i sagen *Mahmut Kaya v. Turkey* af 28. marts 2000, præmis 115:

“The obligation imposed on High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken together with Article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment, including such ill-treatment administered by private individuals. State responsibility may therefore be engaged where the framework of law fails to provide adequate protection or where the authorities fail to take reasonable steps to avoid a risk of ill-treatment about which they knew or ought to have known. ”

Det følger endvidere af sagen *E and others v. UK* af 26. november 2002, præmis 92:

“The question therefore arises whether the local authority (acting through its Social Work Department) was, or ought to have been, aware that the applicants were suffering or at risk of abuse and, if so, whether they took the steps reasonably available to them to protect them from that abuse. ”

Ansaret forudsætter således, at Esbjerg Kommune var eller burde have været vidende om de overgreb, der fandt sted. Det er således ikke alene tilstrækkeligt at konstatere, at de 3 piger har været udsat for umenneskelig eller nedværdigede behandling. Der må også stilles et krav om adækvans, førend Esbjerg Kommune kan ifalde ansvar.

Adækvansvurderingen kan foretages på to særskilte grundlag. Det kan enten betragtes således, at adækvansen må bero på konkret mistanke om krænkelse af de enkelte piger i denne sag, eller at der blot skal være mistanke om krænkelse af andre end gerningsmandens børn.

Det kan lægges til grund, at der ved flere lejligheder allerede i 2008 er foretaget underretninger om forhold af seksuel karakter, som retter konkret mistanke om krænkelse af andre end gerningsmandens børn. Alle de underretninger, der er dokumenteret under sagen, er klasse- eller skolekammerater til gerningsmandens egne børn.

I underretningen fra 25. januar 2008 fra skolen omtales to klassekammerater, der ikke har lyst til at komme i hjemmet hos gerningsmanden. Underretningen angår »kildeture« og er formuleret således, at den reelt angår mistanke om et seksuelt forhold.

Af konkrete underretninger om A, B og C foreligger underretningen fra oktober 2008, der angår B, der gik i klasse med gerningsmandens søn. Det bemærkes helt specifikt, at en repræsentant fra Esbjerg Kommune var til stede under den videoafhøring, der blev foretaget hos Esbjerg Politi som følge af anmeldelse af forholdet. Esbjerg Kommune var med andre ord fuldt ud bekendt med indholdet og karakteren af underretningen.

Under afhøringen kom det bl.a. frem, at B mente sig krænkede af en mand, som kommunen allerede havde 2 underretninger af seksuel karakter på. I tiden herefter og frem til at C og A blev udsat for overgreb, tilgik der Esbjerg Kommune flere alarmerende underretninger. I underretningen om overgreb på A, der ligeledes er en klassekammerat, anvendes udtrykket »endnu en klassekammerat«, og det nævnes, at flere børn er utrygge.

På grund af de konkrete underretninger omkring seksuelle krænkelse af B og A må kravet om adækvans anses for at være opfyldt for disse to piger.

Der foreligger ikke umiddelbart underretninger om seksuelle krænkelse eller mistanke herom for så vidt angår C, der ligesom A gik i klasse med gerningsmandens datter. Til trods herfor burde det efter den ovenstående dokumentation have stået Esbjerg Kommune klart, at gerningsmanden krænkede andre børn end hans egne, eller at der i al fald var nærliggende risiko herfor.

Esbjerg Kommune modtog helt konkret forud for gerningsmandens krænkelse af B - og forud for og "samtidig" med krænkelse mod C - følgende:

- 1) Tværkommunal underretning af 27. marts 2007 fra Hvidovre Kommune
- 2) Underretning om husspektakler af 21. november 2007 fra Esbjerg Politi
2032
- 3) Bekymring vedrørende flytning af 27. november 2007 fra (...)
- 4) Underretning om seksuelle krænkelse af 25. januar 2008 fra klassekammerat
- 5) Underretning om gerningsmandens søns besøg hos pædofilidømt i foråret 2008.

Det gøres på den baggrund gældende, at Esbjerg Kommune havde tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte foranstaltninger, der kunne have forhindret (yderligere) overgreb mod de 3 piger.

Hvis landsretten måtte finde, at underretningerne ikke særskilt udgjorde et tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte foranstaltninger, der kunne have oplyst om og forhindret videre overgreb, udgjorde i hvert fald den samlede mængde af underretninger og karakteren heraf det tilstrækkelige grundlag.

Det er de 3 piger, der har bevisbyrden for, at Esbjerg Kommune var bekendt med forhold, der krænkede dem, men det bemærkes, at de ikke skal løfte bevisbyrden for, at Esbjerg Kommune var eller burde være vidende om de eksakte krænkelse, de blev udsat for, men derimod blot, at Esbjerg Kommune var eller burde være vidende om, at den manglende indsats over for gerningsmanden kunne medføre, at andre end hans egne børn blev udsat for krænkelse af forskellig karakter.

Pigerne har under hensyn til sagens særligt grove omstændigheder anført, at bevisbyrden må lempes og i øvrigt er løftet. Det er Esbjerg Kommune, der skal bevise, at den egnede, effektive indsats, som kommunen burde have foretaget, ikke kunne/ville have virket og dermed forhindret overgrebene mod dem.

Det kan ikke tillægges afgørende betydning for Esbjerg Kommunes ansvar, at politianmeldelsen i oktober 2008 ikke førte til en egentlig straffesag mod gerningsmanden, da Esbjerg Kommune af egen drift skal påse, om der er behov for foranstaltninger efter serviceloven. Vurderingen af, om der kan rejses tiltale for et forhold omfattet af straffeloven, er en helt anden. Det forhold, at der blev indgivet politianmeldelser, burde snarere skærpe Esbjerg Kommunes pligt til som et minimum at iværksætte effektive undersøgelser af familiens forhold.

Det er i forhold til ansvarsgrundlaget videre anført, at Esbjerg Kommunes sagsbehandling i denne sag skal vurderes ud fra en skærpet ansvarsnorm.

De var alle på tidspunktet for krænkelserne børn, og børn nyder i henhold til praksis fra EMD en særlig beskyttelse.

Det følger blandt andet af sagen *A v. UK* af 23. november 1998, præmis 22:

“The Court considers that the obligation on the High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken together with Article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment, including such ill-treatment administered by private individuals. Children and other vulnerable individuals, in particular, are entitled to State protection, in the form of effective deterrence, against such serious breaches of personal integrity...”

De 3 piger har også anført, at Esbjerg Kommunes ansvar skal bedømmes efter en skærpet ansvarsnorm, idet kommunen gennem årene har siddet flere underretninger og bekymringer overhørig.

Synspunktet blev gjort gældende i sagen *E and others v. UK* af 26. november 2002, hvor EMD i præmis 100 udtalte:

“The Court is satisfied that the pattern of lack of investigation, communication and co-operation by the relevant authorities disclosed in this case must be regarded as having had a significant influence on the course of events and that proper and effective management of their responsibilities might, judged reasonably, have been expected to avoid, or at least, minimise the risk or the damage suffered. ”

De har vedrørende kravet om godtgørelse på 50.000 kr. anført, at Esbjerg Kommunes krænkelse af deres rettigheder efter artikel 3 i form af en retsstridig krænkelse af den personlige integritet berettiger dem til en godtgørelse, jf. principperne i erstatningsansvarsloven (EAL) § 26, stk. 1, som fortolket i lyset af EMRK artikel 13 om effektive retsmidler.

Når der - som i denne sag - foreligger et såkaldt ”arguable claim” om, at kommunen har tilsidesat sin handlepligt efter EMRK artikel 3, skal der efter EMRK artikel 13 være adgang til effektive retsmidler i dansk ret.

Der er tidligere sket behandling af de strafferetlige og de erstatningsretlige aspekter i relation til gerningsmanden. Denne sag omhandler derimod Esbjerg Kommunes ansvar for den selvstændige krænkelse, der består i undladelsen af at have opfyldt forpligtelserne efter dagældende servicelov som fortolket i lyset af EMRK artikel 3.

I denne konkrete sag er Esbjerg Kommune administrativt blevet kritiseret af Ankestyrelsen, men der er ikke i den forbindelse sket en retlig prøvelse af kommunens krænkelse af de 3 piger.

I sagen *Z and others v. UK* fandt EMD, at det udgjorde en krænkelse af artikel 13, at der i Storbritannien ikke var mulighed for at få bedømt den skade, nogle børn, der var blevet seksuelt krænket, havde lidt som

følge af myndighedernes manglende indgriben. Det forhold, at der var etableret en ombudsmandsinstitution, hvortil børnene kunne klage, ændrede ikke på, at der ikke forelå effektive retsmidler, jf. præmis 111.

“The Court finds that in this case the applicants did not have available to them an appropriate means of obtaining a determination of their allegations that the local authority failed to protect them from inhuman and degrading treatment and the possibility of obtaining an enforceable award of compensation for the damage suffered thereby. Consequently, they were not afforded an effective remedy in respect of the breach of Article 3 and there has, accordingly, been a violation of Article 13 of the Convention.”

De 3 piger har på denne baggrund gjort gældende, at der i Danmark skal være adgang til effektive retsmidler. Det vil sige, at det først og fremmest skal være muligt at få foretaget en retlig prøvelse af Esbjerg Kommunes ansvar for den manglende indgriben over for de seksuelle overgreb mod dem og dernæst også få passende oprejsning for den selvstændige krænkelse, som de har været udsat for, fordi kommunen har tilsidesat sin handlepligt.

I den forbindelse har de anført, at de ikke er afskåret fra at opnå godtgørelse fra Esbjerg Kommune, selv om de tidligere har modtaget tortgodtgørelse for de seksuelle krænkelse, som gerningsmanden er dømt for at have udsat dem for.

I den førnævnte afgørelse *Z and others v. UK* havde børnene også modtaget offererstatning under retssagen mod en gerningsmand, men dette afskar dem ikke fra at få kompensation fra statens side, da de ikke havde modtaget kompensation for dennes selvstændige krænkelse af dem, jf. præmis 107:

“The Government pointed out that there were a number of remedies available to the applicants, which went some way towards providing effective redress. This included the payment of compensation from the Criminal Injuries Compensation Board (CICB), the possibility of complaining to the Local Government Ombudsman, and the complaints procedure under the Children Act 1989. However, the Government accepted that in the particular circumstances of this case, the remedies were insufficient, alone or cumulatively, to satisfy the requirements of Article 13. They conceded that there had been a serious violation of one of the most important Convention rights, that the CICB could only award compensation for criminal acts, not for the consequences of neglect, and that any recommendation by the Ombudsman would not have been legally enforceable. They had been under the obligation, in this case, to ensure that some form of compensation was made available for damage caused by the breach of Article 3, whether by a broader statutory compensation scheme, an enforceable Ombudsman’s award, or through the courts. [...]”

Godtgørelsen skal fastsættes efter principperne i erstatningsansvarsloven § 26, jf. U. 2011.2695 H, men dog således at godtgørelsesniveauet efter EMDs praksis anvendes. Det samme følger af landsrettens præmisser i U. 2013.986 H.

Højesteret har senest cementeret synspunktet i dom af 31. januar 2017 i sag 59/2016, hvor en bæltefikseret patient blev tilkendt godtgørelse for ikke-økonomisk skade for en krænkelse af EMRK artikel 3. Højesteret udtalte bl.a. følgende:

”I overensstemmelse med parternes opfattelse finder Højesteret endvidere, at A har krav på en godtgørelse herfor, jf. princippet i erstatningsansvarslovens § 26 sammenholdt med artikel 13 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Godtgørelsens størrelse må fastsættes ud fra et skøn bl.a. i lyset af artikel 41 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention sammenholdt med Menneskerettighedsdomstolens praksis. Det må således vurderes, hvad der er rimeligt efter sagens samlede omstændigheder, herunder As situation og den sammenhæng, som krænkelsen er sket i” (side 9 f.).

De 3 piger har i forhold til beløbets størrelse valgt at lægge sig op ad de tortgodtgørelser, der er tildelt i straffesagerne under hensyn til krænkelsernes karakter og udstrækning.

De har endvidere gjort gældende, at det må tillægges processuel skadevirkning, jf. retsplejeloven § 344, stk. 2, 1. pkt., at Esbjerg Kommune ikke har efterkommet de opfordringer, der er fremsat i stævningerne.

I denne sag er det afgørende for bedømmelsen, hvilke faktiske omstændigheder der har fundet sted, idet det er Esbjerg Kommunes langvarige passivitet, de påberåber sig som grundlag for, at kommunen er erstatningsansvarlig.

Idet oplysningerne i sagen hovedsagelig består i oplysninger, der ikke angår dem direkte, er det alene Esbjerg Kommune, der kan disponere over oplysningerne.

De 3 piger kan reelt alene henholde sig til offentligt tilgængelige oplysninger om sagens forløb, og det er ikke muligt for dem selv at underbygge deres anbringender ved fremlæggelse af dokumentation eller lignende. De har flere gange under sagen anmodet om aktindsigt hos Esbjerg Kommune, men har alene modtaget enkelte bilag. De underretninger, som kommunen har modtaget, er tilsyneladende alene registreret på gerningsmandens sag. De er bl.a. i besiddelse af den redegørelse af 27. oktober 2011, der blev udarbejdet i den såkaldte "Esbjergsag" af Esbjerg Kommune til Socialministeriet. De er i besiddelse af flere forskellige udgaver afhængig af, hvem der er meddelt aktindsigt, herunder deres forældre og gerningsmanden selv.

Det er påfaldende, at Esbjerg Kommune har anonymiseret redegørelsen inkonsistent og anonymiseret og censureret irrelevante oplysninger og ord, der ikke er egnet til at identificere enkeltpersoner. Det er deres opfattelse, at Esbjerg Kommune har anonymiseret redegørelsen i strid med offentlighedsloven.

Det er på den baggrund gjort gældende, at Esbjerg Kommune har forsøgt at tilbageholde oplysninger eller som et minimum undladt at oplyse sagen til trods for opfordring hertil, hvilket - hvis landsretten på visse punkter måtte finde, at deres sagsfremstilling synes udokumenteret - bør komme Esbjerg Kommune til skade.

De 3 piger har hver for sig påstået sig tillagt sagsomkostninger. Hvis de enkeltvis eller samlet ikke måtte få medhold i den nedlagte påstand eller i øvrigt må anses som den eller de tabende part(er), har de gjort gældende, at det må have betydning for omkostningsfastsættelsen, at der er tale om en sag mod en offentlig myndighed, og at der er tale om en sag, som de i lyset af Esbjerg Kommunes sagsbehandling med rimelighed har ført, jf. retsplejelovens § 312, stk. 3.

Esbjerg Kommune har til støtte for sine påstande gjort gældende, at kommunen ikke har overtrådt artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i forhold til A, B og C, og at der således ikke foreligger nogen konventionskrænkelser, der kan berettige til godtgørelse.

Det bestrides, at kommunens sagsbehandling i forhold til gerningsmanden i den såkaldte Esbjergsag og i forhold til dennes familie udgør en selvstændig krænkelser af EMRK artikel 3 i forhold til de tre piger. Kommunen har heller ikke på andet grundlag udvist en adfærd i forhold til dem, som kan berettige til godtgørelse.

De 3 piger har ikke ført - og kan heller ikke føre - det fornødne sikre bevis for, at kommunen burde have behandlet sagen om gerningsmanden og hans familie anderledes. Det kan derfor ikke lægges til grund, at dette er tilfældet.

De 3 piger har heller ikke ført bevis for, at de overgreb fra gerningsmandens side, der ubestridt blev forøvet mod dem, kunne være undgået eller minimeret, hvis kommunen havde forholdt sig anderledes med behandlingen af den sag, der vedrørte gerningsmanden og hans familie.

Det bestrides således, at en anden behandling af sagen om gerningsmandens familie kunne have sikret, at overgrebene mod pigerne ikke havde fundet sted. Uanset hvilke foranstaltninger kommunen havde fundet hjemmel i serviceloven til at bringe i anvendelse over for gerningsmanden og hans familie, ville ingen af disse i sig selv være egnede til effektivt at hindre, at personer udenfor familiens kreds kunne blive udsat for overgreb fra gerningsmanden.

Det bestrides, at de tre piger ikke ville være kommet på besøg i hjemmet, hvis blot gerningsmandens overgreb på egne børn var blevet belyst. Disse forhold ville pigerne og deres forældre ikke have modtaget oplysning om, medmindre det havde ført til en straffesag mod gerningsmanden.

Selv hvis landsretten måtte lægge til grund som bevist, at Esbjerg Kommune burde have behandlet sagen om gerningsmanden og hans familie på en anden måde, skal de 3 piger føre bevis for, at kommunens forsømmelser var af en så graverende karakter, at der som følge heraf er tale om en krænkelse af EMRK artikel 3 i forhold til dem. Et sådant bevis er ikke ført.

Det bestrides i den forbindelse, at kommunen har fortolket og anvendt servicelovens regler på en sådan måde i forhold til de 3 piger, at der foreligger en konventionskrænkelse. Kommunen har heller ikke udvist en sådan passivitet overfor dem, at der på dette grundlag foreligger en konventionskrænkelse, i det kommunen ikke har haft en burde-viden om forhold vedrørende de tre piger, som kommunen har forsømt at handle på. Det bestrides, at en eventuel passivitet fra kommunens side i forhold til gerningsmanden og hans familie kan udgøre en krænkelse af EMRK artikel 3 i forhold til pigerne.

Det gøres således gældende, at der ikke foreligger noget "arguable claim" om, at kommunen har tilsidesat sine forpligtelser i medfør af EMRK artikel 3 i forhold til pigerne.

Esbjerg Kommune har videre anført, at kommunen har opfyldt sin tilsynspligt efter serviceloven i forhold til de 3 piger, og at serviceloven ikke har til formål at hindre eller forebygge mulige, men hypotetiske scenarier i forhold til uidentificerede skadelidte. De tre pigers argumentation til støtte for kompensationskravet bygger i alt væsentligt på en viden eller burde-viden om andres forhold uden relation til dem selv, i hvis sager der er meddelt fuld aktindsigt. Til trods herfor er intet fremlagt, der belyser, på hvilket grundlag kommunen skulle have siddet viden overhørig. Dette må komme de 3 piger bevismæssigt til skade.

Det forhold, at en kommune som led i en konkret sagsbehandling kan få mistanke om, at der kan ske overgreb mod uidentificerede personer, giver ikke hjemmel for kommunen til at foretage foranstaltninger efter serviceloven, som alene bundes i en sådan løs mistanke. Kommunen har alene hjemmel til at foretage konkrete sagskridt, som er begrundet i et konkret sagsforløb.

Det bestrides i den forbindelse, at bevisbyrden er lempet, og at der er tale om en skærpet ansvarsnorm for kommunen. Der er tale om et kompensationskrav med sædvanlig bevisbyrde, hvilket også er slået fast i praksis fra danske domstole.

Det støttebilag, som pigernes advokat har udarbejdet, kan ikke lægges til grund som dokumentation. Der er tale om et partsindlæg, som bygger på en række udokumenterede påstande, som er fremsat i stævningerne. Langt de fleste punkter vedrører dokumentation, som landsretten har meddelt afslag på edition i.

Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke er oplysninger om nogen form for underretning vedrørende C, og at der i perioden fra 2007 og frem til, at gerningsmanden bliver varetægtsfængslet, ikke er underretninger eller andre oplysninger, der kunne indicere, at der foregik seksuelle krænkelse af gerningsman-

dens egne børn. Vedrørende B må det konstateres, at hendes mor i oktober 2008 anmeldte til politiet, at B skulle være blevet seksuelt krænkede af bl.a. gerningsmanden, at dette efter 2 videoafhøringer af B ikke førte til en straffesag mod gerningsmanden, men at der var et efterfølgende kommunalt opfølgingsforløb vedrørende B.

Selv om landsretten måtte finde det bevist, at der er udvist graverende forsømmelser i kommunens behandling af sagen om gerningsmanden og dennes familie, foreligger der ikke den fornødne sammenhæng mellem behandlingen af denne sag og det forhold, at de 3 piger blev udsat for overgreb, hvorfor der også af denne grund må ske frifindelse.

Selv hvis det antages, at der er den fornødne sammenhæng mellem behandlingen af den sag, der vedrører gerningsmanden og hans familie, og de 3 piger, er det ikke godtgjort, at myndighedsbehandlingen af sagen vedrørende gerningsmanden udgør en krænkelse af EMRK artikel 3 i forhold til dem.

Det gøres gældende, at der må foreligge et endog meget sikkert grundlag for at statuere, at kommunen som følge af myndighedsbehandlingen af en sag om gerningsmanden og hans familie har udsat de 3 piger for en krænkelse af EMRK artikel 3, herunder fordi en domfældelse under disse omstændigheder vil få uoverskuelige konsekvenser for kommunerne.

Hertil kommer, at der er tale om et myndighedsområde, hvor såvel de faktiske som retlige forhold indgår i et yderst komplekst samspil, og som er præget af skønsmæssige og vanskelige vurderinger. Disse forhold bør føre til en tilbageholdenhed i prøvelsen, og det må derfor lægges til grund, at kommunen har overholdt sine forpligtelser i henhold til EMRK.

Den omstændighed, at Ankestyrelsen i sin redegørelse har kritiseret kommunen og er kommet med anbefalinger til forbedringer, er ikke ensbetydende med, at Esbjerg Kommune i forhold til de tre piger ifalder ansvar, idet den omstændighed, at der kan påpeges kritisable forhold hos en myndighed på ingen måde i sig selv medfører, at der er tale om en konventionskrænkelse.

Det bestrides, at Esbjerg Kommune ikke har handlet adækvat vedrørende de tre piger, og det må i lyset af den manglende fremlæggelse af dokumentation for passivitet i forhold til dem lægges til grund, at kommunen har truffet relevante foranstaltninger i disse forhold. Der er derfor heller ikke tale om, at kommunen har undladt aktivt at forholde sig til pigerne.

Der foreligger ingen trykt praksis fra danske domstole og heller ikke fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvor en offentlig myndighed er dømt for krænkelse af EMRK artikel 3 i et tilfælde, hvor manglende indgriben vedrører en anden end den person, der påstår konventionskrænkelse, og som kræver godtgørelse. De domme fra EMD, som de tre piger henviser til, vedrører alle sager, hvor der er tale om krænkelse i forhold til egne børn eller stedbørn.

Det gøres gældende, at det ikke var påregneligt for Esbjerg Kommune, at sagsbehandlingen af gerningsmandens og hans families sag kunne føre til et kompensationsansvar over for de 3 piger.

Esbjerg Kommune har ikke anerkendt og kan ikke anerkende pigernes fremstilling af sagen vedrørende gerningsmanden, idet fremstillingen af sagens faktiske forhold er udokumenteret og ikke kan lægges til grund.

Esbjerg Kommune har videre anført, at der ikke er grundlag for kompensation i medfør af EMRK artikel 13, idet pigerne ved straffesagen mod gerningsmanden er blevet tilkendt godtgørelse for tort.

Kommunen har endelig anført, at alene konstateringen af, at der måtte foreligge en krænkelse af EMRK artikel 3 vil udgøre tilstrækkelig oprejsning for de 3 piger, og at der derfor ikke er grundlag for at tilkende godtgørelse.

I det omfang landsretten måtte finde, at der kan tilkendes godtgørelse for ikke-økonomisk skade, er betingelserne for godtgørelse efter principper svarende til erstatningsansvarslovens bestemmelse om tort ikke opfyldt.

Esbjerg Kommune har videre anført, at landsretten ved kendelse af 12. marts 2015 har meddelt afslag på edition i 24 dokumenter, som de 3 piger i væsentlig grad har bygget stævningerne op omkring. Landsretten lagde i kendelsen til grund, at dokumenterne indeholder oplysninger, som Esbjerg Kommune skal iagttage tavshedspligt omkring.

Det bestrides at der er grundlag for at tillægge det processuel skadevirkning, at kommunen har meddelt afslag på aktindsigt i de oplysninger, som de 3 piger i alt væsentligt bygger sagsfremstillingen på.

Ankestyrelsen har stadfæstet kommunens afslag på aktindsigt, og landsretten har afgjort, at der heller ikke er grundlag for edition. Der er tale om lovbundne afgørelser, der ikke er behæftet med væsentlige, retlige mangler. Der er alene af denne grund ikke hjemmel til at tillægge dette forhold processuel skadevirkning.

Essensen i sagen er derimod, at de 3 piger har valgt at basere sagen på personfølsomme oplysninger, som i alt væsentligt vedrører tredjemand, hvilket ikke er et forhold, der kan lægges kommunen til last. Det står ikke klart, om de 3 piger er i besiddelse af den ucensurerede version af redegørelsen til Socialministeriet. En sådan er ikke fremlagt, og de må være afskåret fra at henvise til ufremlagte versioner af dokumenter i sagen.

I relation til sagsomkostningerne har kommunen anført, at der ikke er grundlag for at fravige de almindelige principper for fastsættelse af sagsomkostninger. Sagsforløbet har påført kommunen væsentlige omkostninger, ikke mindst som følge af pigernes forsøg på at fremtvinge dokumenter, som de ikke har adgang til.

Landsrettens begrundelse og resultat

Det spørgsmål, der foreligger til pådømmelse, er, om Esbjerg Kommune har krænket A, B, og C's rettigheder efter EMRK artikel 3 ved ikke - eller ikke rettidigt - at have reageret navnlig på modtagne underretninger, herunder ved ikke at have iværksat foranstaltninger efter serviceloven over for gerningsmandens familie.

Gerningsmanden blev ved dom af 21. november 2011 idømt 7 års fængsel bl.a. for en række seksuelle overgreb begået mod børn i perioden fra begyndelsen af 1990'erne til 2010, heriblandt overgreb begået mod de 3 piger og mod sin egen datter. Overgrebene mod datteren fandt sted i en periode fra oktober 2004 til december 2006, mens familien boede i Hvidovre. Domfældelsen angik tillige forhold begået mod børn forskellige andre steder i Danmark. Overgrebene mod A, B og C fandt sted, efter at gerningsmanden med sin familie i 2007 var flyttet til Esbjerg, og alle tre piger har på et tidspunkt gået i klasse med gerningsmandens børn. Overgrebene mod B fandt sted i 2007 og 2008 hjemme hos gerningsmanden (forhold 15), mens overgrebene mod A og C, der fandt sted i 2010, tillige for en del foregik i en svømmehal (forhold 2, 4-8 og 9-13). Domfældelsen omfattede for denne periode tillige overgreb mod bl.a. pigens S, der fandt sted i 2008 hjemme hos gerningsmanden (forhold 14).

Det er ubestridt, at A, B og C ved overgrebene har været udsat for handlinger i strid med EMRK artikel 3.

Det påhviler som udgangspunkt de 3 piger som sagsøgere at bevise, at kommunen i forbindelse med kommunens myndighedsudøvelse efter serviceloven har overtrådt EMRK artikel 3 i forhold til dem.

En vurdering af Esbjerg Kommunes sagsbehandling og sagsforløbet i forhold til gerningsmandens familie er central for de anbringender, som de gør gældende, og dermed for det spørgsmål, som foreligger til pådømmelse.

Sagsakterne i kommunens sag vedrørende gerningsmandens familie indeholder oplysninger om gerningsmandens families private forhold, og adgangen til at videregive sådanne oplysninger er begrænset af bl.a. reglerne om tavshedspligt og undtagelserne til offentlighedslovens bestemmelser om adgang til aktindsigt. Dette gælder også i forhold til de 3 piger, der ikke er parter i kommunens sag vedrørende gerningsmandens familie. Kommunen har under henvisning hertil afslået deres anmodninger om aktindsigt i sagsakterne eller undtaget dele af dokumenters indhold, hvilket er stadfæstet af Ankestyrelsen, ligesom landsretten under sagernes forberedelse har afslået at pålægge kommunen at fremlægge de efterspurgte sagsakter.

Der er ikke grundlag for at anse Esbjerg Kommune for at have forsømt at imødekomme opfordringer eller for i øvrigt at have undladt at oplyst sagen, i det omfang det med respekt af kommunens tavshedspligt har været muligt. Landsretten finder på den anførte baggrund ikke anledning til at fravige udgangspunktet, hvorefter bevisbyrden for, at der foreligger en konventionskrænkelse, som anført påhviler de 3 piger som sagsøgere, ligesom kommunens nægtelse af at imødekomme deres opfordringer ikke tillægges processuel skadevirkning.

Landsrettens stillingtagen til, om Esbjerg Kommune har krænket de 3 pigers rettigheder efter EMRK artikel 3 ved ikke rettidigt at have iværksat foranstaltninger efter serviceloven over for gerningsmandens familie, må som følge heraf foretages på baggrund af de afgivne forklaringer og de enkeltstående uddrag fra kommunens sagsakter, som de har haft adgang til, herunder uddrag af kommunens redegørelse af 27. oktober 2011 i anledning af Ankestyrelsens undersøgelse og styrelsens redegørelse fra marts 2012, samt enkelte akter fra deres egne sager hos kommunen eller politiet.

Af den udgave af Esbjerg Kommunes redegørelse af 27. oktober 2011, som de 3 piger under iagttagelse af reglerne om aktindsigt har fået adgang til, fremgår bl.a., at kommunen i forbindelse med gerningsmandens families flytning til kommunen modtog en tværkommunal underretning af 27. marts 2007 fra Hvidovre Kommune. Af underretningen fremgik, at familien havde været støttet ved Familiecentret i en periode fra den 21. december 2006 til den 6. februar 2007, og at familien kun var mødt frem til halvdelen af møderne.

Esbjerg Kommune modtog ifølge redegørelsen i perioden frem til den 4. oktober 2010, hvor gerningsmanden blev varetægtsfængslet, en række underretninger fra bl.a. politiet og navnlig børnenes skole om bekymringer om forholdene i familien. Underretningerne angik bl.a. bekymringer i anledning af husspektakler, at familien påtænkte at flytte, at man på skolen oplevede, at gerningsmanden holdt øje med familien, og at børnenes mor havde stukket gerningsmanden med en kniv.

I underretningerne til kommunen indgik tillige oplysninger om eventuelle seksuelle krænkelser begået af gerningsmanden. Det drejer sig om underretning modtaget den 28. januar 2008 vedrørende pigen S, underretning den 26. juni 2008 vedrørende gerningsmandens søns besøg sammen med sin far hos en pædofilidømt, den 10. oktober 2008 vedrørende B og den 26. september 2010 vedrørende A. Om underretningen af 28. januar 2008 fremgår, at S' mor havde kontaktet politiet, og at kommunens Familierådgivning i anledning af underretningen den 28. februar 2008 rettede henvendelse til Esbjerg Politi, hvor politiet - efter at være blevet orienteret om hændelsesforløbet - vurderede, at der ikke var grundlag for at gå videre med en politisag. Om underretningen den 10. oktober 2008 fremgår, at B i

anledning af underretningen og en efterfølgende politianmeldelse var til videoafhøring hos politiet den 23. og 31. oktober 2008, og det fremgår af E's forklaring, at kommunen i forlængelse heraf iværksatte støtteforanstaltninger efter serviceloven i forhold til B.

Den 15. juli 2008 besluttede Esbjerg Kommune, at der skulle udarbejdes en undersøgelse vedrørende gerningsmandens børn i medfør af servicelovens § 50, og den 4. september 2008 besluttede kommunen - efter den 9. august 2008 forgæves at have anmodet forældrene om skriftligt at samtykke i gennemførelsen af en § 50 undersøgelse - at undersøgelsen skulle iværksættes uden samtykke. Efter at gerningsmanden og familien kortvarigt var fraflyttet kommunen fra januar til februar 2009, meddelte Esbjerg Kommune den 16. februar 2009 på ny familien, at der ville blive gennemført en § 50 undersøgelse uden samtykke. Undersøgelsen blev imidlertid først iværksat i slutningen af marts 2011, efter at gerningsmanden i oktober 2010 var blevet varetægtsfængslet.

Af den udgave af Ankestyrelsens redegørelse fra marts 2012 om sagsforløbet i forhold til gerningsmandens familie, som A, B og C under iagttagelse af reglerne om aktindsigt har fået adgang til, fremgår bl.a., at styrelsen samlet set vurderede kommunens sagsbehandling som særdeles kritisabel, at kommunen ikke levede op til faglig standard i en sådan grad, at det var særdeles bekymringsvækkende, og at Esbjerg Kommune ikke levede op til de lovmæssige krav, mens styrelsens nærmere sagsgennemgang, herunder gennemgang af de mange konkrete forhold i sagsbehandlingen, som styrelsen i sin redegørelse kritiserede, er undtaget fra aktindsigt og dermed udeladt.

Landsretten anser det på baggrund af navnlig styrelsens redegørelse - og uanset at store dele af kommunens og Ankestyrelsens redegørelser ikke har været tilgængelig for landsretten - for ubetænkeligt at lægge til grund, at Esbjerg Kommune har tilsidesat sine forpligtelser efter serviceloven til i nødvendigt omfang at føre tilsyn med og rettidigt at undersøge forholdene hos gerningsmandens familie med henblik på at afdække problemerne i hjemmet og iværksætte foranstaltninger over for familien og navnlig gerningsmandens børn. Landsretten har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at kommunen - på trods af beslutningen af 4. september 2008 om at iværksætte en § 50 undersøgelse uden samtykke og uanset de modtagne underretninger - først tog skridt til at gennemføre en sådan undersøgelse i marts 2011.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i en række afgørelser statueret krænkelse af EMRK artikel 3 med henvisning til, at en stat har forsømt sin pligt til at gribe ind over for forældres alvorlige omsorgssvigt eller misbrug af børn i hjemmet. Der har i disse sager været tale om krænkelse af børn begået af forældre eller forældres samlever.

En vurdering af, om Esbjerg Kommune har krænket EMRK artikel 3 i relation til A, B og C, der som venner til gerningsmandens børn er kommet blandt andet i hjemmet, må foretages på baggrund af en samlet vurdering af de oplysninger, som kommunen lå inde med på tidspunktet for krænkelse, hvor navnlig oplysninger om eventuelle seksuelle krænkelse har betydning, kommunens håndtering af oplysningerne og kommunens forpligtelser efter serviceloven.

Kommunens forpligtelser efter serviceloven i forhold til gerningsmandens familie havde særligt som formål at sikre, at gerningsmandens børn fik den nødvendige støtte og omsorg. Kommunens manglende iagttagelse af pligten til i nødvendigt omfang at føre tilsyn med og rettidigt at undersøge forholdene hos gerningsmandens familie, således som det er fastslået i Ankestyrelsens redegørelse, kan som anført udgøre en krænkelse af EMRK artikel 3 i forhold til gerningsmandens børn. Selv om en kommunes forsømmelser efter serviceloven i forhold til indsatsen over for en konkret familie kan bevirke, at overgreb eller anden krænkelse, der overgår andre i eller uden for hjemmet, heller ikke bliver afdækket og forhindret, udgør dette ikke i sig selv en krænkelse af EMRK artikel 3 i forhold til disse.

Enkelte af de modtagne underretninger fra skolen om gerningsmanden og hans børn kan i sammenhæng med de øvrige underretninger have givet anledning til overvejelser hos kommunens rådgivere, om gerningsmandens børn blev udsat for krænkelser, men der foreligger ikke konkrete underretninger om en sådan mistanke, og de seksuelle krænkelser, som gerningsmanden blev dømt for at have begået mod sin egen datter, fandt sted, før familien flyttede til Esbjerg Kommune.

De modtagne underretninger om eventuelle seksuelle krænkelser af S og B fra januar 2008 og oktober 2008 resulterede som ovenfor anført begge i henvendelser til politiet, der for så vidt angår B iværksatte en efterforskning, ligesom kommunen ligeledes i forhold til B iværksatte støtteforanstaltninger efter serviceloven. Underretningen om overgreb mod A blev først modtaget hos kommunen ca. en uge inden varetægtsfængslingen.

Der er ikke oplysninger i sagen om, at der - inden de 3 piger blev udsat for overgreb - er tilgået kommunen oplysninger, der har kunnet begrunde en konkret formodning eller anden mistanke om, at netop A, B eller C kunne risikere sådanne overgreb, eller som på anden vis kunne give anledning til at iværksætte konkrete foranstaltninger i forhold til pigerne for at forebygge sådanne overgreb.

Landsretten finder på den anførte baggrund efter en samlet vurdering, at kommunen ikke har handlet på en måde, som i forhold til A, B og C udgør en krænkelse af EMRK artikel 3. Landsretten tager derfor kommunens påstand om frifindelse til følge.

Efter udfaldet af sagerne har Esbjerg Kommune vundet sagerne. Kommunen skal derfor som udgangspunkt have tillagt sagsomkostninger, jf. retsplejelovens § 312, stk. 1. Der foreligger ikke sådanne særlige grunde, at der er anledning til at fravige udgangspunktet efter bestemmelsens stk. 3.

Sagsomkostningerne fastsættes således, at A skal betale 100.000 kr. og statskassen 200.000 kr. til Esbjerg Kommune til dækning af kommunens udgifter til advokatbistand. Beløbene er inklusive moms, da kommunen ikke er momsregistreret. Landsretten har ved fastsættelsen af beløbenes størrelse navnlig lagt vægt på sagernes karakter og omfang.

THI KENDES FOR RET:

Esbjerg Kommune frifindes.

I sagsomkostninger skal A betale 100.000 kr. og statskassen 200.000 kr. til Esbjerg Kommune.

De idømte sagsomkostninger, der forrentes efter rentelovens § 8 a, skal betales inden 14 dage.

Højesterets dom

A (advokat Helle Hald, beskikket)

og

C (advokat Helle Hald, beskikket)

Mod

Esbjerg Kommune (advokat Vibeke Westergaard)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 2. afdeling den 8. maj 2017.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Lene Pagter Kristensen, Marianne Højgaard Pedersen, Poul Dahl Jensen, Henrik Waaben, Michael Reklings, Jan Schans Christensen og Kurt Rasmussen.

Påstande

Appellanterne, A og C, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Esbjerg Kommune, til hver af dem skal betale 50.000 kr. med procesrente fra sagens anlæg den 10. december 2013.

Esbjerg Kommune har påstået stadfæstelse.

Anbringender

A og C har præciserende anført, at de ikke gør gældende, at Esbjerg Kommune burde have iværksat foranstaltninger over for dem.

A og C har supplerende anført, at Esbjerg Kommune udover artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention har krænket deres rettigheder efter konventionens artikel 6 om retten til retfærdig rettergang ved ikke at efterkomme de processuelle opfordringer til at fremlægge materiale vedrørende navnlig gerningsmanden og hans familie, der blev fremsat i stævningerne. Kommunen har derved undladt at stille oplysninger til rådighed, der ville kunne belyse, om kommunen vidste eller burde have vidst, at der skete krænkelser af artikel 3, og derfor var forpligtet til at handle. Der var ikke tungtvejende grunde for at nægte materialet fremlagt.

Princippet om "equality of arms" er blevet tilsidesat, da A og C på grund af det manglende materiale har en betydelig ulempe med hensyn til at belyse, hvad kommunen vidste eller burde have vidst.

Esbjerg Kommune har heroverfor anført, at kommunen ikke er rette procespart i forhold til anbringendet om, at der er sket en krænkelse af artikel 6, da det var landsretten, der traf den endelige afgørelse om, at materialet ikke skulle fremlægges.

For at statuere en krænkelse af artikel 6 skal A og C godtgøre, at de nationale regler om beskyttelse mod aktindsigt og edition er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, eller at den konkrete anvendelse af reglerne har medført, at de er blevet afskåret fra en retfærdig rettergang. A og C har ikke godtgjort dette. Den manglende opfyldelse af opfordringerne var begrundet i en lovfæstet tavshedspligt af hensyn til tredjemand, og nægtelsen var derfor sagligt begrundet og proportional.

Supplerende sagsfremstilling

Som omtalt i landsrettens dom blev B videoafhørt af politiet den 23. og 31. oktober 2008. Afhøringerne blev overværet af en socialrådgiver fra Esbjerg Kommune. Socialrådgiverens journalrapport vedrørende B er fremlagt for Højesteret og heraf fremgår bl.a. om afhøringen den 23. oktober 2008:

"Den 23/10-08 deltaget i Videoafhøring for

Afhøringen er med henblik på at en legekammerats far ... har rørt ved B. Under afhøringen fortæller B dog at det er [et familiemedlem] i [by] der har rørt hende på tissekonen og numsen, da hun har sovet der sammen med sin lillebror. B fortæller at hun ikke har sovet i ... seng men sov på gæsteværelset men dette er sket da de har været på toilettet. [Familiemedlemmets] kone var på tidspunktet [bortrejst]. B taler også om nogle voksenblade hun har set hos [familiemedlemmet], hvor der er damer der viser numser og gør klamme ting.

Mht. ... fortæller B, at han har taget hende med ind i hans værelse mens de andre var i stuen og her har han sagt til hende at hun skulle tage bukserne af og trække sine trusser ned. Han kiggede på hendes tissekone. B fortæller at han ikke gjorde noget men bare kiggede, hvorefter hun tog hjem.

Anklagemyndigheden er på baggrund af afhøringen i tvivl om sigtelser og vil afklare dette. Der var ikke beskikket forsvar tilstede for [familiemedlemmet].«

I socialrådgiverens journalrapport er der noteret følgende om afhøringen den 31. oktober 2008:

»D.d. overværet videoafhøring af B. B fortæller om en episode i hjemmet, hvor hende og ... er i mors soveværelse. I ... sover og [et familiemedlem] er i rummet. [Familiemedlemmet] er alene i hjemmet med ... og B. B siger, at mor var ude og fortælle historier, og først kom hjem dagen efter. B beskriver, at [familiemedlemmet] har haft oralsex med hende, samt at han havde et blad med, som han tog med hjem igen.

[Familiemedlemmet] vil blive anholdt, men anklagemyndigheden kunne ikke sige præcist tidspunktet for anholdelsen.«

Menneskerettighedsdomstolens praksis

Vedrørende artikel 3

Af domstolens dom af 28. marts 2000 i *Mahmut Kaya mod Tyrkiet* (nr. 22535/93) fremgår af præmis 115:

“The obligation imposed on High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken together with Article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment, including such ill-treatment administered by private individuals (see the *A. v. the United Kingdom* judgment of 23 September 1998, Reports 1998-VI, p. 2699, § 22). State responsibility may therefore be engaged where the framework of law fails to provide adequate protection (see, for example, the *A.* judgment ..., p. 2700, § 24) or where the authorities fail to take reasonable steps to avoid a risk of ill-treatment about which they knew or ought to have known (for example, *mutatis mutandis*, the *Osman* judgment ..., pp. 3159-60, §§ 115-16). ”

I dom af 10. maj 2001 i sagen *Z. m.fl. mod UK* (nr. 29392/95) fremgår følgende af præmis 73:

“The Court reiterates that Article 3 enshrines one of the most fundamental values of democratic society. It prohibits in absolute terms torture or inhuman or degrading treatment or punishment. The obligation on High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken in conjunction with Article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment, including such ill-treatment administered by private individuals (see *A. v. the United Kingdom*, judgment of 23 September 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VI, p. 2699, § 22). These measures should provide effective protection, in particular, of children and other vulnerable persons and include reasonable steps to prevent ill-treatment of which the authorities had or ought to have had knowledge (see, *mutatis mutandis*, *Osman v. the United Kingdom*, judgment of 28 October 1998, Reports 1998-VIII, pp. 3159-60, § 116). ”

I dom af 26. november 2002 i sagen *E. m.fl. mod UK* (nr. 33218/96) udtalte domstolen i præmis 88 og 92 følgende:

“88. Article 3 enshrines one of the most fundamental values of a democratic society. It prohibits in absolute terms torture or inhuman or degrading treatment or punishment. The obligation on High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken together with Article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment, including such ill-treatment administered by private individuals (see *A. v. the United Kingdom* judgment of 23 September 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VI, p. 2699, § 22). These measures should provide effective protection, in particular, of children and other vulnerable persons, and include reasonable steps to prevent ill-treatment of which the authorities had or ought to have had knowledge (*mutatis mutandis*, *Osman v. the United Kingdom*, judgment of 28 October 1998, Reports 1998-VIII, § 116). Thus a failure, over four and a half years, to protect children from serious neglect and abuse of which the local authority were aware disclosed a breach of Article 3 of the Convention in the case of *Z. and Others v. the United Kingdom* ([GC] no. 29392/95, ECHR 2001-V, §§ 74-75).

...

92. The question therefore arises whether the local authority (acting through its Social Work Department) was, or ought to have been, aware that the applicants were suffering or at risk of abuse and, if so, whether they took the steps reasonably available to them to protect them from that abuse.”

Domstolen anførte i dom af 3. september 2015 i sagen *M. og M. mod Kroatien* (nr. 10161/13) præmis 136 og 141 følgende:

“136. The Court further reiterates that Article 1 of the Convention, taken in conjunction with Article 3, imposes on States positive obligations to ensure that individuals within their jurisdiction are protected against all forms of ill-treatment prohibited under Article 3, including where such treatment is administered by private individuals. Children and other vulnerable individuals, in particular, are entitled to State protection, in the form of effective deterrence, against such serious breaches of personal integrity (see, for example, *A. v. the United Kingdom*, ... § 22, and *Opuz v. Turkey*, no. 33401/02, § 159, ECHR 2009, as well as the Council of Europe Recommendation on integrated national strategies for the protection of children from violence, ...). The Court has also acknowledged the particular vulnerability of victims of domestic violence and the need for active State involvement in their protection (see *Bevacqua and S. v. Bulgaria*, no. 71127/01, § 65, 12 June 2008, and *Opuz*, ... § 132). Those positive obligations, which often overlap, consist of: (a) the obligation to prevent ill-treatment of which the authorities knew or ought to have known (see, for example, *Đorđević v. Croatia*, no. 41526/10, §§ 138-139, ECHR 2012), and (b) the (procedural) obligation to conduct an effective official investigation where an individual raises an arguable claim of ill-treatment (see, for example, *Dimitar Shopov v. Bulgaria*, no. 17253/07, § 47, 16 April 2013).

...

141. Likewise, once the applicants had reported to the authorities that the first applicant had been abused by her father and had presented the above evidence, those authorities must have been aware that she could be at risk of being subjected to such treatment (again). Accordingly, the State’s positive obligation to protect her from future ill-treatment was also engaged.”

Vedrørende artikel 6

I dom af 9. juni 1998 i sagen *McGinley og Egan mod UK*, (nr. 10/1997/794/995-996) er det i præmis 86 anført:

“The Court considers that, if it were the case that the respondent State had, without good cause, prevented the applicants from gaining access to, or falsely denied the existence of, documents in its possession which would have assisted them in establishing before the PAT that they had been exposed to dangerous levels of radiation, this would have been to deny them a fair hearing in violation of Article 6 § 1.”

Domstolen udtalte i dom af 10. juli 1998 i *Tinnelly & Sons Ltd. m.fl. og McElduff m.fl. mod UK* (nr. 62/1997/846/1052-1053) præmis 72:

“The Court recalls that Article 6 § 1 embodies the »right to a court«, of which the right of access, that is, the right to institute proceedings before a court in civil matters, constitutes one aspect.

However, this right is not absolute, but may be subject to limitations; these are permitted by implication since the right of access by its very nature calls for regulation by the State. In this respect, the Contracting States enjoy a certain margin of appreciation, although the final decision as to the observance of the Convention’s requirements rests with the Court. It must be satisfied that the limitations applied do not restrict or reduce the access left to the individual in such a way or to such an extent that the very essence of the right is impaired. Furthermore, a limitation will not be compatible with Article 6 § 1 if it does not pursue a legitimate aim and if there is not a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be achieved (see, among other authorities, the *Stubbings and Others v. the United Kingdom* judgment of 22 October 1996, Reports 1996-IV, p. 1502, § 50).”

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og spørgsmål

A og C blev i 2010 udsat for seksuelle overgreb begået af en far til en af deres klassekammerater. Gerningsmanden blev idømt 7 års fængsel for overgreb mod en række børn, herunder for overgrebene mod A og C, og han blev dømt til at betale 50.000 kr. i godtgørelse til hver af dem.

Sagen angår i første række, om Esbjerg Kommune har krænket artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i forhold til A og C som følge af, at kommunen ikke - eller ikke rettidigt - har iværksat foranstaltninger efter serviceloven, idet A og C har anført, at de ikke ville være blevet udsat for overgreb, hvis kommunen havde gennemført en tidlig og effektiv indsats mod gerningsmanden og dennes familie.

For Højesteret angår sagen endvidere, om Esbjerg Kommune har krænket A og C’s adgang til en retfærdig rettergang i henhold til artikel 6, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ved trods opfordringer herom at undlade at fremlægge oplysninger af mulig betydning for belysningen af kommunens viden eller burde viden.

EMRK artikel 3

Efter Menneskerettighedsdomstolens praksis indebærer artikel 3 om forbud mod bl.a. umenneskelig eller nedværdigende behandling ikke blot en pligt for staten til at afholde sig fra at foretage handlinger omfattet af bestemmelsen. Bestemmelsen indebærer også en pligt for staten til under visse omstændigheder at træffe positive foranstaltninger dels med hensyn til at undersøge og retsforfølge påståede krænkelser, dels med henblik på at beskytte personer mod at blive udsat for misbrug og overgreb begået af privatpersoner. I sager om overgreb mod børn har domstolen således fastslået, at undladelse af at træffe positive beskyttelsesforanstaltninger kan udgøre en krænkelse af artikel 3, hvis myndighederne vidste eller burde vide, at der var risiko for, at barnet ville blive udsat for overgreb eller misbrug, jf. f.eks. dom af 10. maj 2001 i sagen *Z. m.fl. mod UK*, nr. 29392/95, præmis 73, dom af 26. november 2002 i sagen *E. m.fl. mod UK*, nr. 33218/96, præmis 88 og 92, og dom af 3. september 2015 i sagen *M. og M. mod Kroatien*, nr.

10161/13, præmis 136 og 141. Det er i den forbindelse tilstrækkeligt til, at myndigheden skal iværksætte en undersøgelse, at der forelå forhold, som måtte give myndigheden en begrundet mistanke om misbruget ("arguable claim of ill-treatment"), jf. f.eks. sagen *M. og M. mod Kroatien*, præmis 136. Det fremgår af domstolens praksis, at særligt børn og andre sårbare personer har krav på en effektiv beskyttelse fra staten mod alvorlige krænkelser af deres personlige integritet.

Som anført af landsretten har der i afgørelserne fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol været tale om krænkelser begået af forældre mod egne børn eller af forældres samlevende, og domstolen har i en række af disse sager statueret ansvar for en stat for overtrædelse af artikel 3 med henvisning til, at staten har forsømt sin pligt til at gribe ind over for forældres alvorlige omsorgssvigt eller misbrug af børn i hjemmet. Højesteret finder, at det i en sag som den foreliggende, der drejer sig om gerningsmandens krænkelser af andre børn end børnene i hans egen familie, og hvor det gøres gældende, at foranstaltninger over for gerningsmanden eller dennes familie ville have forhindret krænkelserne, under alle omstændigheder er et krav for at kunne statuere et ansvar efter artikel 3, at den relevante myndighed vidste eller burde have indset, at der var risiko for, at andre børn ville blive udsat for overgreb eller misbrug.

Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at der efter en samlet vurdering af de underretninger og andre oplysninger, som kommunen modtog, ikke var oplyst omstændigheder, som burde have givet kommunen en rimelig begrundet mistanke om, at der forelå en påregnelig risiko for, at gerningsmanden ville begå overgreb af den karakter, som A og C blev udsat for. Højesteret tiltræder herefter, at Esbjerg Kommune ikke har handlet på en måde, som i forhold til A og B udgør en krænkelser af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

EMRK artikel 6

Det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at der kan foreligge en krænkelser af artikel 6 om retfærdig rettergang, hvis en offentlig myndighed ikke har stillet oplysninger til rådighed for en sagsøger, der anlægger sag mod staten for erstatningspådragende adfærd, og sagsøgeren uden adgang til oplysningerne ikke vil kunne løfte sin bevisbyrde. Nægtes aktindsigt uden saglig grund, vil der være tale om krænkelser, jf. f.eks. dom af 9. juni 1998 i sagen *McGinley og Egan mod UK*, nr. 10/1997/794/995-996, præmis 86. Begrundelsen for nægtelsen skal være proportional i forhold til sagsøgerens interesse i at få oplysningerne, og den skal forfølge et legitimt formål, jf. f.eks. dom af 10. juli 1998 i sagen *Tinnelly & Sons Ltd. m.fl. og McElduff m.fl. mod UK*, nr. 62/1997/846/1052-1053, præmis 72.

Som anført i landsrettens dom angik de oplysninger, som A og B ønskede udleveret, en lang række dokumenter, herunder bl.a. underretninger til kommunen og skoleudtalelser vedrørende gerningsmandens børn. Ifølge landsrettens kendelse af 12. marts 2015, hvorefter kommunen ikke blev pålagt at fremlægge disse oplysninger, var der tale om tavshedsbelagte oplysninger, der uden undtagelse vedrørte tredjemand.

Højesteret finder, at anbringendet om krænkelser af artikel 6 kan prøves under denne sag, og at det må lægges til grund, at kommunens nægtelse af at stille de pågældende oplysninger til rådighed for sagen alene var begrundet i kommunens ønske om at bevare fortrolighed om oplysninger om tredjemand, der må antages at være af særlig personfølsom karakter. En varetagelse af dette hensyn til tredjemand og hensynet til kommunens mulighed for at varetage opgaverne på området må anses for at være proportional i forhold til A og C's interesse i at få adgang til oplysningerne til brug for bevisførelsen under denne sag. Kommunens afslag må endvidere anses for at være begrundet i saglige og legitime formål.

Herefter finder Højesteret, at A og C's rettigheder efter artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ikke er krænket.

Konklusion og sagsomkostninger

Landsrettens dom stadfæstes.

Efter sagens omfang og karakter skal statskassen i sagsomkostninger for Højesteret betale 150.000 kr. til Esbjerg Kommune.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal statskassen betale 150.000 kr. til Esbjerg Kommune.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse. Beløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.